

Torsdagen den 27 oktober

Kl. 12.00–12.57  
14.00–16.40

---

## § 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

### *Interpellation 2016/17:52*

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:52 Framtidens samhällsnät för mobil kommunikation

av Anti Avsan (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 24 oktober 2016

Näringsdepartementet

Peter Eriksson (MP)

Enligt uppdrag

*Fredrik Ahlén*

Expeditionschef

### *Interpellation 2016/17:58*

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:58 Förenkling av lönestöden

av Katarina Brännström (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 november.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 25 oktober 2016

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

*Susanne Södersten*

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:70 Postförsändelser till rättspsykiatriska region-  
kliniker

av Eva Lohman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 oktober 2016

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

*Marianne Jenryd*

Expeditionschef

## § 2 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

KOM(2016) 662 till utbildningsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 20 december*.

Svar på  
interpellationer

## § 3 Svar på interpellation 2016/17:50 om idrott i skolan

Anf. 1 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Saila Quicklund har frågat folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström när han avser att hörsamma riksdagens uppmaning att återkomma med förslag om fler idrottstimmar i skolan. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Som jag tidigare tydliggjort, bland annat då jag svarat på liknande frågor från partikamrater till Saila Quicklund, instämmer jag i att det är viktigt att barn och ungdomar ges goda möjligheter till fysisk aktivitet och att det är viktigt att motverka stillasittande bland barn. Detta är också av stor vikt för att eleverna ska få goda kunskapsresultat.

Jag vill i sammanhanget särskilt lyfta fram det som står i läroplanen för grundskolan, att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. När Statens skolverk redovisade sitt arbete med att stödja skolors utveckling av ämnet idrott och hälsa pekade myndigheten på att detta uppdrag i läroplanen är en viktig hälsofråga och ett område som i större utsträckning behöver uppmärksammas.

Rörelse ska vara en naturlig del av skoldagen. Detta förutsätter fysisk aktivitet och motorisk träning utöver ämnet idrott och hälsa. Att enbart utöka undervisningstiden i idrott och hälsa är en mycket omfattande reform som riskerar att missa målet. En annan väg som regeringen överväger att undersöka vidare är att förtydliga och stärka skolans uppdrag att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen.

Regeringen tog initiativ till att under 2016 satsa 200 miljoner kronor på att utveckla och förstärka elevhälsan, som enligt skollagen ska arbeta hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Vi har föreslagit att 200 miljoner kronor avsätts även för 2017 och att samma belopp beräknas årligen från och med 2018. Regeringen har även särskilt lyft fram frågan om elevers relativt stora frånvaro i ämnet idrott och hälsa i direktiven till den särskilda utredare som nu i december ska redovisa en utredning om elevers problematiska frånvaro.

Regeringen har vidare gett Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet samt grundskolans arbete med daglig fysisk aktivitet och undervisning i ämnet idrott och hälsa. Analysen ska i första hand inriktas på barn och ungdomar som inte är fysiskt aktiva samt belysa metoder och arbetssätt som leder till att fler barn och ungdomar idrottar eller annars är fysiskt aktiva.

Jag har tidigare konstaterat att frågan om betydelsen av att flickor och pojkar rör på sig är bredare än skolidrotten. Just idrottsrörelsen har en viktig funktion genom att inom barn- och ungdomsidrotten lägga en grund för framtida motionsvanor. Regeringen strävar efter att fler barn och ungdomar ges möjlighet att delta i idrottsföreningarnas verksamhet och ökade därför stödet till idrotten med 197 miljoner kronor under 2016. Vi föreslår nu i vår budgetproposition att stödet ska öka med ytterligare 11 miljoner kronor för 2017 och från och med 2018 med 19 miljoner kronor därutöver, till en sammanlagd varaktig ökning om 227 miljoner kronor per år jämfört med 2015.

I augusti remitterade Utbildningsdepartementet en promemoria som bland annat innefattade förslag till en stadiindelad timplan i grundskolan. Förslaget bedöms leda till en mer likvärdig skola och underlätta för enskilda elever att byta skola om de vill samt för huvudmännen att garantera att eleverna får den undervisningstid som de har rätt till. Regeringen avser att under 2017 återkomma till riksdagen med ett förslag till en stadiindelad timplan.

Anf. 2 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Min fråga till statsrådet var alltså: När avser ministern och regeringen att hörsamma riksdagens uppmaning att återkomma med förslag om fler idrottstimmar i skolan? Det är också ett tillkännagivande som ligger till grund för frågeställningen. Jag får inget svar i interpellationssvaret från statsrådet. Kanske kommer det fram under debatten – vi får se.

Vidare säger statsrådet att han instämmer i att det är viktigt att barn och ungdomar ges goda möjligheter till fysisk aktivitet, att det är viktigt att motverka stillasittande bland barn och att det också är av stor vikt för att eleverna ska få goda kunskapsresultat, vilket är helt riktigt. Där är vi helt överens. Men statsrådet visar, herr talman, inte det här i aktiv handling, eftersom regeringen valde att aktivt rösta nej här i riksdagen till fler timmar i idrott och hälsa, vilket förvånar mig mycket med tanke på de stora folkhälsoutmaningar vi har i samhället.

Vidare lyfter ministern fram att det står i läroplanen för grundskolan att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet

inom ramen för hela skoldagen. Vi vet ju att detta uppenbarligen inte fungerar. Min fråga blir därför: Vilken åtgärd avser ministern att vidta för att få detta, som är så viktigt, att fungera?

I svaret säger ministern: ”Att enbart utöka undervisningstiden i idrott och hälsa är en mycket omfattande reform som riskerar att missa målet.” Jag undrar då om regeringen backar därför att det är en stor och omfattande reform. Det finns andra reformer som regeringen nu vill genomföra, till exempel den så kallade regionreformen, som är mycket större än den här. Att vi inte ska införa fler idrottstimmar i skolan på grund av att det är en stor och omfattande reform kan för mig kännas lite märkligt.

Vad menar man med att det är ”en mycket omfattande reform som riskerar att missa målet”? Regeringen lägger 200 miljoner till skolhälsovården, vilket är bra. Det gör också Moderaterna i sin budget. Det är rätt att göra så, men det är också viktigt med det förebyggande arbetet. Skolhälsovården träffar oftast eleverna när det redan har uppstått problem, så kombinationen tycker jag är viktig där.

Ministern säger: ”Jag har tidigare konstaterat att frågan om betydelsen av att flickor och pojkar rör på sig är bredare än skolidrotten.” Ja, det är också helt riktigt. Men skolidrotten är väldigt viktig. Det som idrottsrörelsen utför varje dag är fantastiskt, men som komplement måste vi utöka skolidrottstimmar. Moderaterna har ett förslag om idrott på fritis för att man ska kunna kombinera 100 fler timmar idrott inom grundskolan med idrott på fritis för att nå elever som inte har kulturen med sig eller ekonomiska möjligheter att vara delaktiga i en idrottsförening.

Min fråga till ministern blir: Varför vill inte ministern investera – jag kallar det för en investering – i våra barns och elevers välmående och framgång i skolan?

#### Anf. 3 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tror att vi delar intresset när det gäller att se till att man får bättre resultat i svensk skola, och vi är nog rörande överens om att vi gärna vill att resultaten ska bli bättre. Vi vet att det finns olika grupper som släpar efter av olika skäl. Till exempel presterar pojkar sämre än flickor. Vi har även en stor utmaning med många elever med neuropsykiatriska funktionshinder, typ adhd, som också har problem i skolan.

Det finns rätt mycket forskning om olika metoder som visar på att mer fysisk aktivitet ger bättre resultat. Den så kallade Bunkeflometoden har visat att man inte minst kan höja andelen behöriga till gymnasiet. Där ser man också väldigt tydligt att gruppen pojkar presterar betydligt bättre i skolan med denna metod. Det finns forskning i USA, bland annat i Michigan, som visar tydligt att barn som har adhd förbättrar sin koncentrationsförmåga och sin sociala förmåga om de får möjlighet att röra på sig. Det innebär att det finns ett vetenskapligt stöd för att mer rörelse i skolan leder till att inte minst pojkar och barn med adhd, som vi har svårt att möta i svensk skola i dag, klarar skolan bättre.

Därför tycker jag att det är obegripligt att regeringen väljer att inte följa det tillkännagivande som finns om mer idrott.

I interpellationssvaret står det att man överväger att undersöka vidare hur man kan stärka skolans uppdrag att erbjuda daglig fysisk aktivitet inom skoldagen. Att man uttrycker sig i så vaga termer visar att regeringen inte tycker att detta är särskilt angeläget.

I kammaren finns det en majoritet för att införa mer idrott i skolan. Varför bryr sig regeringen inte om det?

Prot. 2016/17:22  
27 oktober  
-----

Anf. 4 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Det är en mycket intressant fråga som Saila lyfter upp i debatten, men jag tror att det är lite fel ingång.

Vi är överens om att fysisk aktivitet ger bättre möjlighet till inläring. Men vi måste titta på samhället som helhet. Vi har en idrottsrörelse som behöver fler aktiva medlemmar i alla idrotter. Går det att kombinera detta med idrottsrörelsens behov? Är man medlem i en idrottsförening lär man sig dessutom demokrati, vilket är bra för skolan.

Hur kan vi få en befruktning mellan skola och idrottsrörelse så att barn och ungdomar får mer insikt i vilka idrotter som finns och vilka möjligheter som finns att idrotta?

Dessutom har fler och fler idrottsföreningar allt färre medlemmar. Med fler medlemmar kan kvaliteten bli högre, och vi får kanske större idrottsframgångar. Att få bättre resultat är dock en bisak. Huvudfrågan är hur vi får fler ungdomar att aktivt engagera sig i att idrotta mer, röra på sig mer och få mer fysisk aktivitet.

De flesta som någon gång har varit medlemmar i en idrottsförening har blivit aktiva efter skoltiden. De har varit mer fysiskt aktiva efter att de har gått ur grundskola och gymnasieskola. Det ger ytterligare en effekt senare i arbetslivet: Om folk är vana vid fysisk aktivitet och att idrotta får vi kanske bättre produktivitet i landet.

Vi har allt att vinna på att titta på hur skola och idrottsrörelse kan samarbeta på detta område. Att bara säga att vi måste införa en idrottsstimme till är ett lite snett sätt att se på saken. Vi behöver titta på om idrottsrörelse och skola kan hjälpas åt, och jag hoppas att vi kan jobba i den riktningen.

Anf. 5 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar alla debattörer.

Det här är en viktig interpellation, och vi är helt överens om att barn behöver röra på sig och att barn som får röra på sig har möjlighet att få bättre resultat i skolan. Detta vet vi eftersom det är tydligt belagt i forskningen, och därför är vi överens om att det behövs mer rörelse i och utanför skolan.

Elevhälsan ska jobba mer förebyggande. En av anledningarna till att vi göra dessa investeringar är att elevhälsan ska komma in på ett tidigare stadium.

Vi behöver förbättra kvaliteten i undervisningen i idrott och hälsa. Det ingår i det nämnda uppdraget till Gymnastik- och idrottshögskolan att se hur detta arbete görs nu. Vi pekar också särskilt på den frånvaro som finns i detta ämne och hur man ser till att alla elever deltar i undervisningen i detta ämne.

Jag säger i interpellationssvaret att det finns en risk för att enbart en utökning av antalet timmar missar målet. Jag hänvisar till att målet är att barn ska röra sig mer. Det är det vi vill åstadkomma eftersom vi vet att barn som rör sig mer också får möjlighet till bättre kunskaper.

Det finns några anledningar till att enbart en utökning av antalet timmar kan missa målet. För det första handlar det om just närvaroproblema-

Svar på  
interpellationer

tiken. En del av de barn som behöver det allra mest går i dag inte i tillräcklig utsträckning på dessa timmar. Detta ändras inte för att timmarna blir fler.

För det andra är idrott och hälsa ett ämne med en kursplan och kunskapskrav, både teoretiska kunskapskrav och kunskapskrav som man behöver fysisk rörelse för att kunna uppnå. Det innebär att ett utökad antal timmar inte behöver organiseras på ett sådant sätt att man får mer rörelse. Det kan innebära mer teoretisk undervisning i ämnet idrott och hälsa. Det kan ha vinster, för de teoretiska kunskaper som ingår i idrott och hälsa är viktiga. Men det var ju inte det vi ville åstadkomma, utan vi ville åstadkomma att barn rör på sig mer.

För det tredje har det inte undgått någon att vi står inför en stor och allvarlig lärarbrist. Att utöka det totala antalet timmar i skolans timplan innebär att ett visst antal lärare ska jobba mer. I princip alla lärare i idrott och hälsa är också lärare i fler ämnen. Det gör att vi får en större lärarbrist, och det måste vi såklart väga in när vi fattar beslutet.

Finns det andra sätt som mer effektivt når målet att barn ska röra sig mer? Jag tror det. Vi behöver mer rörelse som inte bygger på att barnen först ska byta om, sedan ha en fysisk aktivitet och därefter byta om igen. Vi behöver mer rörelse som inte utgår från att barnen ska bli bedömda utifrån kunskapskravet utan att barnen ska röra sig för de vinster som finns i själva rörelsen, också för inläring i andra ämnen. Bunkeflomodellen bygger till stor del på detta.

Precis som jag säger i interpellationssvaret tittar vi därför på om vi kan stärka de skrivningar som finns i läroplanen om att man ska erbjuda daglig fysisk aktivitet, för detta uppfylls som sagt inte i tillräcklig omfattning i dag.

Därför ligger denna utvärdering på Gymnastik- och idrottshögskolan. Det är inte vagt formulerat. Uppdraget är utlagt på Gymnastik- och idrotts-högskolan, och vi tittar på om vi ska stärka läroplanen.

Precis som Jasenko Omanovic sa är det viktigt att barn rör sig även när de inte är i skolan. För att uppnå detta är de investeringar som vi gör i idrottsrörelsen viktiga. Inte minst för att få in de barn där plånboken har varit ett hinder för att komma in i idrottsrörelsen. Idrottsrörelsen har och tar ett stort ansvar för att även nå de barn som har svaga ekonomiska förutsättningar. Det är viktigt att alla barn känner att de kan engagera sig i idrottsrörelsen. Det är en av anledningarna till att regeringen tillför pengar till idrottsrörelsen.

#### Anf. 6 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Jasenko Omanovic lyfter fram idrottsrörelsen, och som idrottspolitisk talesperson kan jag inte annat än att hålla med om den viktiga betydelsen av idrotten och det fantastiska arbete som utförs i våra idrottsföreningar.

Men det är inte svart eller vitt, och för övrigt lägger Moderaterna 55 miljoner mer än regeringen på just anslaget Idrott.

Att det är viktigt med kombinationen skola och idrottsrörelse lyfte jag fram i mitt förra inlägg. Regeringen framhåller ensidigt idrottens betydelse, men jag vill som sagt se en kombination.

Vi har varit inne på att forskningsresultat visar att fysisk aktivitet har betydelse för barns resultat i skolan. Ett bra exempel är just Bunkefloprojektet. Det är ett samverkansprojekt mellan skola, idrottsförening och forskning. I elevgruppen som hade mer fysisk aktivitet uppnådde 96 procent behörighet till gymnasieskolan. I den grupp som fick mindre motion uppnådde 86 procent behörighet, alltså 10 procentenheter färre.

Moderaterna vill att fler elever ska må bättre och lära sig mer i skolan. I vår plan för en modern kunskapsskola är det därför också viktigt och självklart att investera i mer undervisningstid i lågstadiet, mer matte i högstadiet, bättre betalda lärare och mer idrott i skolan. Forskning har ju visat att rörelse och idrott hänger tätt ihop med elevernas välmående och lärande i skolan.

Enligt en internationell jämförelse får andra länders grundskoleelever betydligt fler idrottstimmar än de svenska eleverna. Flest idrottstimmar får de franska eleverna, som har hela 108 timmar skolidrott per skolår i grundskolan. Sverige har 56, så det är väldigt stora skillnader. Detta betyder att det endast är sju nationer som har mindre idrott i skolan än vad vi i Sverige har.

Detta vill vi moderater ändra på. Tillsammans med Alliansen driver vi därför gemensamt, med en majoritet i Sveriges riksdag, att antalet timmar i idrott och hälsa ska ökas från 500 till 600 timmar. När riksdagen i våras röstade i denna plenisal om den 20-procentiga utökning av skolidrotten som detta skulle ge röstade Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet ofattbart nog nej.

Om ministern nu kan hålla med om att det är viktigt med barns fysiska aktivitet och så vidare, varför vill han inte investera i våra barns och elevers välmående och framgång i skolan?

Anf. 7 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tycker att argumentet att man inte ska ägna sig åt stora reformer är lite märkligt. Detta är en reform som har ett bra forskningsunderlag som visar att den verkligen förbättrar elevernas resultat.

Det som är intressant med Bunkeflomodellen är att närvaron på idrottslektionerna ökade. De hade alltså fler idrottslektioner men också en mycket högre närvaro. Det tycker jag är viktigt att ha med i sammanhanget, eftersom statsrådet talade om närvaron och att det skulle leda till att man missar målet om antalet idrottslektioner ökas.

Jag kan inte se att regeringen har några konkreta förslag alls för att öka rörelsen i skolan. Att överväga att undersöka något är knappast en kraftfull åtgärd. Det är inte särskilt konkret eller något som får effekt ute i skolorna.

Eleverna i svensk skola har väldigt lite undervisningstid i de flesta ämnen. Vi har lärarbrist, och det är klart att det alltid går att hänvisa till den om man vill undvika att göra viktiga reformer. Det behövs mer undervisningstid, oavsett vilket ämne vi talar om. Detta går att lösa på många andra sätt. Ett exempel är lärarassistenter, och ett annat är att se till att skolorna får större frihet att organisera.

Jag introducerade Glömstaskolans rektor för statsrådet. Den skolan har en annorlunda organisation där lärarna avlastas, och då undervisar de också mer. Det tycker jag är något att ha med sig framöver – att vi behöver se över organisationen och hur vi utnyttjar de lärare som finns på plats.

Jag vill återkomma till sakfrågan: Avser regeringen att helt strunta i det tillkännagivande som har kommit från riksdagen? Det finns en majoritet här i riksdagen för att utöka antalet idrottsstimmar därför att vi tror att det leder till bättre resultat för eleverna. Tänker regeringen fortsätta att strunta i tillkännagivandet?

Anf. 8 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Det är viktigt att poängtera att det finns en grundläggande sak som vi är överens om i denna debatt, nämligen att vi vill att barn och ungdomar ska få mer fysisk aktivitet, både i skolan och utanför skoltid. Det hjälper barnen att uppnå bättre resultat i skolan. Det är viktigt att säga att vi är överens om detta. Sedan handlar det om vilket tillvägagångssätt vi väljer för att uppnå det.

Jag tog upp idrottsrörelsen och att de, när det gäller hälsoperspektivet, är jätteduktiga i fråga om kost. Alla som är medlem i en idrottsförening får med sig detta, och därför tycker jag att det borde vara möjligt för skolan att samarbeta mer med idrottsrörelsen så att fler får ta del av detta.

Jag måste åter understryka att en förening är en demokratiskola för många unga. En förening ger möjlighet att bredda bekantskapskretsen, få större insyn i hur människor lever och mötas över de gränser som kan vara inbyggda i bostadsområden. Därför är det jätteviktigt att vi ger skolan och idrottsrörelsen en chans att mötas i denna fråga.

Anf. 9 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar åter interpellanten och övriga debattörer.

Vi investerar i barns hälsa och rörelse och därmed i barns skolresultat, vi investerar i idrottsrörelsen och vi investerar i elevhälsan. Dessa investeringar har ökat sedan den förra moderatledda regeringen, och där kan vi nu vara överens – jättebra!

Vi har gett Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrotts-högskolan i uppdrag att titta på kvaliteten i ämnet idrott och hälsa och hur den dagliga fysiska aktiviteten följs upp. Detta har vi såklart gjort därför att vi vill att alla barn ska röra sig varje dag, för vi vet att det får goda effekter. Detta är inga vaga formuleringar, utan det är vad vi redan har gjort. Nu överväger vi om vi kan göra skärpningar i den föreliggande läroplanen som gör att barnen rör sig mer. Det är detta vi vill uppnå – det är vårt gemensamma mål.

Med detta sagt, herr talman, tycker jag att det är viktigt att vi stannar upp vid lärarbristen. Moderaternas krav på fler timmar i skolan gäller mer än detta. De har en ganska lång lista på fler timmar som alltid låter bra när det kommer upp i debatten, men sedan ska det ju bli verklighet. Någon ska ta dessa timmar och se till att de fylls med kvalitet för eleverna. Det är timmar med god kvalitet, där man kan bygga en god kunskapsrelation mellan läraren och eleven, som leder till lärande.

Jag har noterat att det, trots lärarbristen, är oklart i Moderaternas budgetmotion om de stöder utbyggnaden av lärarutbildningarna. Vi behöver fler lärare om vi ska kunna möta den lärarbrist vi redan har, och då har Moderaterna en lång lista med fler timmar som ska genomföras. Maria Stockhaus gav i debatten ett tydligt svar: Det ska lösas genom att de befintliga lärarna undervisar mer.



Jag tycker också att det är bra med lärarassistenter och att man är fler som jobbar i skolan och kan avlasta lärarna. Men jag undrar om det viktigaste är att varje lärare har fler undervisningstimmar eller om det är att de får möjlighet att skapa mer kvalitet i de timmar de har och inte varje gång måste avsluta lektionen någon minut för tidigt för att springa i korridoren till nästa lektion. I stället kan de få möjlighet att ta det där extra samtalet med en elev som behöver det – kanske just den elev som har frånavaro på lektionen i idrott och hälsa – och förbereda de lektioner de ska ha och göra något på dem som verkligen når fram till alla elever och skapar den kvalitet som är så viktig i undervisningssituationen.

Jag är inte säker på att det är fler undervisningstimmar för varje enskild lärare som gör att vi uppnår bättre resultat och kvalitet. Vi ser länder i världen som faktiskt har färre undervisningstimmar än vi men som har en högre status för lärarna och därmed bättre skolresultat. Det är därför min prioritering är som den är. Jag tror att det i det här fallet är bättre att jobba för att få en daglig fysisk rörelse för alla barn snarare än fler timmar som leder till att de befintliga lärarna måste jobba mer utan att vi vet att det leder till daglig rörelse för eleverna.

Jag fick frågor om det tillkännagivande som har givits. Givetvis tar vi tillkännagivandet på det allvar som vi ska. Vi lyssnar till argumenten – vi möts och diskuterar dem nu – och vi bereder detta i samband med den nya stadieindelade timplanen för grundskolan, där vi har landat på regeringens slutsats utifrån riksdagens tillkännagivande. Den är ute på remiss, och vi kommer att få in remissvaren och bereda dem i sedvanlig ordning. Jag är övertygad om att flera av remissvaren kommer att adressera frågan om hur många timmar vi ska ha i idrott och hälsa. När detta är gjort kommer vi att överlämna en produkt och ett lagförslag till Sveriges riksdag för behandling här.

Tillkännagivandet tar vi på fullt allvar, och utifrån det bildar regeringen sin uppfattning.

#### Anf. 10 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Jag väljer att lyfta fram folkhälsoperspektivet i denna diskussion. Världshälsoorganisationen har påpekat att det i dag dör fler människor på grund av fetma än av svält och undernäring. I Sverige beräknas ungefär 800 000 personer lida av fetma. Nästan en fjärdedel av alla tioåringar är överviktiga.

Diabetesförbundet brukar säga att ca 450 000 människor i Sverige har diabetes och att 7 000–8 000 av de 50 000 som har diabetes typ 1 är barn. Antalet barn med diabetes typ 1 har fördubblats sedan 1990-talet. Det är allvarliga siffror.

Ca 1 miljon svenskar i arbetsför ålder drabbas någon gång av någon form av psykisk ohälsa, och närmare en av två kommer någon gång i livet att drabbas av detta. Kostnaderna för psykisk ohälsa i Sverige uppskattas till ungefär 70 miljarder kronor per år – 2 procent av bnp. Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukskrivning i Sverige.

Detta är viktigt att beakta i denna diskussion, och skolan är fortsatt en viktig arena för folkhälsan i landet.

Avslutningsvis vill jag säga att jag fortfarande inte har fått något tydligt svar på den fråga som jag ställde till statsrådet. Varför jag inte får det vet

jag inte. Men jag kommer självklart att följa denna diskussion, och vi kommer säkert att mötas i något sammanhang. Det ligger ett tillkännagivande till grund för detta, och det är viktigt att det kommer ett svar tillbaka.

Anf. 11 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Under nästa år kommer regeringens proposition om en stadiindelad timplan, och i den kommer också regeringens svar på det tillkännagivande som har gjorts i form av önskemål om fler timmar i olika ämnen. Det kommer alltså ett tydligt svar på det tillkännagivande som riksdagen har gjort.

Jag tycker att det är mycket bra och viktigt att Saila Quicklund avslutar med att visa på kopplingen mellan fysisk aktivitet – det är viktigt med mer och daglig fysisk aktivitet och att alla barn rör på sig – och den ökande psykiska ohälsan. Här är det helt avgörande att vi har både det som vi talar om som daglig fysisk aktivitet och en stark elevhälsa i skolan.

Det är viktigt att betona att vi nu har blivit överens om investeringar i elevhälsan som gör att man kan bygga ut den och jobba mycket mer förebyggande för att nå just de barn som vi talar om. Det handlar om barn som vi nog sannolikt kan konstatera har högre frånvaro från lektionerna i idrott och hälsa i dag. Med rätt insatser kan de börja gå till lektionerna i idrott och hälsa och uppfylla sin skolplikt. Där kan de få en sådan undervisning som gör att de faktiskt börjar röra på sig och kanske också får daglig rörelse utanför lektionerna i idrott och hälsa, rörelse som inte är kopplad just till kunskapskraven i det ämnet men som finns där för att detta har sådana folkhälsovinster och vinster för kunskapsresultaten.

Jag tackar för denna interpellationsdebatt, och jag är också övertygad om att vi kommer att mötas igen när det gäller dessa frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **§ 4 Svar på interpellation 2016/17:56 om tillämpningen av strandskyddet**

Anf. 12 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Lars-Arne Staxäng har frågat barn-, äldre- och jämställdhetsministern om hon och regeringen avser att ta några initiativ för en översyn av nuvarande strandskyddslagstiftning för att underlätta för byggande av fler bostäder. Han har även frågat om hon avser att vidta några åtgärder för att åstadkomma en mer restriktiv användning av 300-metersregeln i strandskyddet. Detta är inte en barnfråga, inte en äldrefråga och inte heller en jämställdhetsfråga, och arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Strandskyddet återkommer i flera frågor och debatter, och jag svarade så sent som i går på två skriftliga frågor om strandskyddet från Lars-Arne Staxängs partikollegor Åsa Coenraads (fråga 2016/17:111) och Lars Hjälmered (fråga 2016/17:163). Som jag anförde i mitt svar på de frågorna har regeringen velat avvakta resultatet av de ändringar av strandskyddsreglerna som alliansregeringen beslutade om – bland annat 2009 års regler om

områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – innan eventuella ytterligare förändringar görs.

Regeringen anser nu att det är dags att se över reglerna om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – de så kallade LIS-reglerna. Detta är en del av regeringens aktiva arbete för fler bostäder i hela landet. Vi vill se en levande landsbygd som kan utvecklas, samtidigt som ett attraktivt landskap kan bevaras och värdefulla naturmiljöer skyddas, och bedömer att det finns potential att utveckla LIS-instrumentet i det syftet. Det är lite grann på det sätt som mäklare brukar använda ordet potential när de talar om renoveringspotential i fråga om ruckel.

Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2017 aviserat att det ska göras en översyn av LIS-reglerna. Syftet med översynen ska vara att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder utan att de värden som strandskyddet långsiktigt syftar till att skydda riskerar att skadas.

Som Lars-Arne Staxäng redogör för i sin interpellation kan länsstyrelserna under vissa förutsättningar besluta att utvidga ett strandskyddsområde till att gälla upp till 300 meter från strandlinjen. Genom 2009 års ändring av strandskyddsreglerna skärptes kravet för att få utvidga ett strandskyddsområde. Utvidgning får sedan dess ske endast om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Avsikten är att det ska finnas ett tydligt och långsiktigt behov av ett utvidgat strandskydd. I samband med ändringen gavs länsstyrelserna i uppdrag att se över och fatta nya beslut om utvidgade strandskyddsområden i det egna länet för att bättre anpassa dem till strandskyddets båda syften. Enligt Naturvårdsverkets analys av resultatet av översynen minskade den totala arealen utvidgat strandskydd för landet som helhet.

Regeringen har mot denna bakgrund för närvarande inte för avsikt att se över länsstyrelsernas möjlighet enligt gällande rätt att utvidga strandskyddet i ett område utöver 100 meter om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Anf. 13 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Bakgrunden till denna interpellation är att jag tydligt ser att många kommuner har betydande svårigheter att få till nya byggplaner både för bostäder och för verksamheter. Detta beror på flera faktorer, både att Sverige har många riksintressen totalt sett och att strandskyddsgränserna har stor betydelse.

Över 55 procent av landet är någon typ av riksintresse, och det finns kommuner där 80 procent är riksintresse. Dessutom håller man nu på många ställen, bland annat i Västsverige som jag kommer från, i praktiken på att införa en generell strandskyddsgräns på 300 meter. Denna gräns var, som bekant, på många ställen tidigare 100 meter.

När staten nu ser att vi måste få till ett ökat bostadsbyggande och att det är en mycket viktig del av Sveriges framtid går detta faktiskt inte ihop med alla restriktioner som vi har i Sverige.

Man har som mål att bygga hela 700 000 fastighetsenheter. Nere i Västra Götaland är planen 80 000–100 000 lägenheter eller hus. Men detta är faktiskt inte möjligt med nuvarande regelmassa.

Prot. 2016/17:22

27 oktober

-----

Svar på  
interpellationer

Det mest ironiska i denna fråga är att statens förlängda arm länsstyrelsen ska bevaka alla restriktioner och riksintressen och dessutom få kommunerna att bygga mer. Man har fått ett ganska kraftigt mandat att göra detta.

Mina frågor till statsrådet blir därför: Tänker statsrådet verka för att regeringen lämnar förslag om översyn, ändringar och lättnader inom riksintressen och strandskyddsgränser? Vi får inte glömma att en riksdagsmajoritet för ungefär ett år sedan gjorde ett tillkännagivande om detta. Tänker statsrådet vidta några ytterligare åtgärder för att mjuka upp 300-metersgränsen? Åtminstone vissa länsstyrelser har tolkat lagen som att den finns.

Anf. 14 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för att jag får ta del av svaret i kamraren.

Ministern nämner LIS-områden och den översyn regeringen avser att göra. Det är bra, och min förhoppning är att den anpassas efter behovet av att hela Sverige ska leva. Det handlar om att försöka underlätta – men med miljöhänsyn. Syftet med strandskyddet är, precis som ministern beskrev, att säkerställa förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och behålla goda livsvillkor för djur- och växtliv.

Det är viktigt att ha tydliga regler för utbyggandet i tätbefolkade områden, och det är förstås viktigt att trygga att landets strandnära miljöer inte överexploateras. Men det är bara 10 procent av Sveriges stränder som i dag är påverkade av bebyggelse. I landsbygdsområden, till exempel stora delar av Södermanland, som är det område jag känner bäst till, blir ett landsomfattande och strikt strandskydd ett bekymmer för många kommuner. Det ligger som en död hand över utveckling av vissa kommuner, över turistnäringen och inte minst över möjligheten att öka attraktionen och nyinflyttningen, vilket många av kommunerna behöver.

Jag vill till exempel ta upp skärgårdskommunen Oxelösund, som har den sjunde minsta kommunytan i Sverige och till största delen består av vatten. Hur ska byggnation kunna ske där när strandskyddet är 300 meter och kommunen gärna vill få fler invånare? Om strandskyddet hade varit 100 meter hade byggnationsproblemet varit betydligt mindre. Dessutom tänker jag på att hela Sverige ska leva och den klyfta som faktiskt finns där. Ett sätt att minska den klyftan kan vara att göra det lättare för strandnära bebyggelse – men med väldigt stor miljöhänsyn.

Precis som ministern sa gav alliansregeringen kommunerna större makt över beslutsprocessen genom möjligheten att medge undantag från strandskyddet för åtgärder för landsbygdsutveckling. Alla dessa åtgärder är viktiga för att underlätta detta, och de är relevanta steg i rätt riktning. Jag anser dock att lagstiftningen borde ge större frihet till kommunerna. Kommunledningarna har ju ofta unik kunskap om just sina kommuner. Alltför ofta överprövas kommunernas beslut med motiveringar som är helt adekvata när det gäller kraftigt exploaterade skärgårdsområden men som i inlandskommuner framstår som irrelevanta.

En av mina frågor är om ministern anser att det kommunala självstyret borde vara en realitet även i beslut avseende strandskyddet i respektive kommun. Bostadsbristen är ju stor i Sverige, framför allt i vissa delar av landet. I till exempel mindre inlandskommuner skulle det hjälpa till på ett

väldigt bra sätt om man fick till bra infrastruktur för pendling, så att arbetsmarknaden växer. Dessutom vill ju många bo i landsort och på landsbygd, men gärna sjönära – och då uppstår hinder. Man måste nämligen bygga i bebyggelseformationer, där det finns flera hus, eller också måste man ha verksamhet ute på landsbygd för att få bygga. Detta är väldigt hämmande.

Både ministern och jag satt i Bostadsplaneringskommittén, som hade ett regionalt anslag; man tittade på olika regionala planer. Min andra fråga är vad som händer med det betänkande som kom fram från den utredningen.

Anf. 15 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att berömma Lars-Arne Staxäng rakryggade sätt att erkänna att den borgerliga regeringens LIS-reform måste ses som ett misslyckande. Den har inte uppnått sina syften. Det är bakgrunden till att vi från regeringens sida nu har aviserat en översyn. Syftet är att inom ramen för det aktiva arbetet för fler bostäder i hela landet se över hur en reform kan utverkas så att vi når målet att bidra till en god landsbygdsutveckling – tillsammans med ett gott skydd för stränder, friluftsliv och natur.

Jag vill på samma sätt berömma den tidigare regeringen för initiativet att ta om alla beslut om det utvidgade strandskyddet. Det ger visserligen en stor arbetsbörda, men det har lett till att vi har kunnat uppmärksamma vissa delar av skild praxis runt om i landet. Det ska självklart inte finnas, och genom denna stora genomgång kan vi komma åt detta så att vi får en saklig och jämbördig praxis i hanteringen av strandskyddet över hela landet. Det var ett bra initiativ.

Jag vill också kommentera debatten. Man kan bedriva opinion på olika sätt. Regeringen bjöd in till breda bostadssamtal, bland annat för att kunna ta upp frågan om strandskydd i syfte att nå samförstånd. Moderaterna valde dock att lämna de samtalen, vilket jag verkligen beklagar, och därför har vi nu blivit tvungna att ensidigt från regeringen närma oss dessa frågor som är viktiga. Jag måste säga att jag tycker att det är ett tråkigt sätt att bedriva opinion att hoppa av ett samtal för att sedan ägna sig åt att klaga på att det inte går tillräckligt fort eller inte blev precis som man ville. Detta är frågor vi bör kunna nå samförstånd om.

Jag tror att vi i grunden är överens bland annat om att det kommunala självstyret är viktigt och att avvägningsfrågorna till allra största del ska ligga just på kommunerna. Men samtidigt ska vi ha ett statligt regelverk som tillämpas sakligt och jämnt över landet, och det är den balansen vi försöker finna. Då är översynen av LIS-reformen ett viktigt steg.

Anf. 16 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag vet inte om statsrådet och jag pratar förbi varandra, missuppfattar varandra eller missuppfattar hur vi tolkar saken.

Alliansregeringen ändrade helt riktigt i strandskyddsreglerna 2009, men den ändrade också 2010 och 2014. Syftet var att öka flexibiliteten och främja utvecklingen i landsbygdsområdena. God tillgång till stränder men också ökat lokalt och regionalt inflytande var bakgrunden.

Sedan kan jag hålla med om att det skulle ha tagits ännu fler steg, men svaret från statsrådet kan inte enbart vara att man utreder LIS-områdena.

Det tänker man göra 2017, och jag tar den uppgiften med stort allvar. Men det är inte ens alla områden som är LIS-områden. Särskilt där jag bor, på västkusten, är det många som är undantagna. LIS-områden är ofta insjöar inne i landet och så vidare, medan de normala kustremsorna är undantagna. Ska jag tolka statsrådet så att man ska titta på LIS-områdena men att man inte bryr sig om resten? I så fall är det nämligen illa. Vi behöver faktiskt göra en översyn av hela strandskyddet – även LIS-områdena, självklart.

Jag sitter i Insynsrådet i Länsstyrelsen i Västra Götaland, och därför får vi en lokal förankring just i dessa frågor. Om man nu tänker sig en kraftig bostadsutbyggnad, nästan i klass med den som gjordes på 1960- och 1970-talen, är jag orolig att dessa frågor kommer att hämma hela utvecklingen. Det gäller inte heller bara bostadsbyggande; det är även så att LRF framför att den utökade strandskyddsgränsen på många sätt innebär stora problem för jordbruksnäringen.

Länsstyrelserna har ofta en sträng tolkning av restriktionerna vid riksintressen och strandskydd. Man menar att det är så lagarna och reglerna måste tolkas, och det gör man på många ställen. Det är därför det är så viktigt att staten – regering och riksdag – faktiskt anger vad som menas i både lagtext och reglemente. Därför menar jag att vi måste få upp dessa frågor på bordet för ett ändringsbeslut och inte bara utreda LIS till nästa år. Jag tror inte att det räcker om vi ska få en annan tingens ordning. Om detta inte sker är jag, precis som jag redan har framfört, jättepessimistisk till möjligheten att klara byggnadsplanerna.

Det finns dessutom en massa riksintressen. Det vet alla, och jag tror att statsrådet har varit kommunalråd i södra delen av Sverige. Där har vi både Natura 2000-områden, som vi har fått via EU, och arkeologiska riksintressen sedan långa tider. Det finns biologiska riksintressen, vilka har ökat allt eftersom. Vart och ett är motiverat, och det är bra saker. Tillsammans blir de dock en död hand i många områden.

Alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna vid de tre årtal jag redan har nämnt – 2009, 2010 och 2014. Hade man suttit kvar efter 2014 är jag ganska säker på att man också hade fortsatt att ändra.

Det finns i Sverige nästan 40 000 mil kust och stränder. Det är tio gånger jordens omkrets. Det måste finnas möjlighet att forma ett mer flexibelt och ändamålsenligt strandskydd, med ökade möjligheter att bygga i attraktiva lägen. Dessvärre har tolkningarna av strandskyddsreglerna varit lika många som länsstyrelserna i landet, och det är mycket olyckligt för utvecklingsmöjligheterna för landsbygden.

Anf. 17 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Det finns också ekonomiska aspekter på strandskyddet. Jag ska berätta för ministern hur det kan vara att bo i en landsortskommun och vilja bygga där. Många av kommunerna har väldigt många vattendrag. I min hemkommun Flen – som ligger på pendlingsavstånd till Stockholm – finns det mer än 200 vattendrag. Om man kunde underlätta för sjönära byggnation skulle fler kunna bygga, och det saknas inte intressenter. Dessutom skulle den enskilde få mer fördelaktiga bolån, och det är där som ekonomin kommer in.

Tobins q för Flens kommun är 0,82. Miljötekniken har ju kommit väldigt långt i dag, så det måste ändå ställas väldigt tuffa krav på till exempel avloppshantering.

Argumenten från bankerna i de kommuner där man har ett lågt Tobin q, det vill säga under 1, har varit att om huset hade byggts mer sjönära hade man fått låna till mycket mer fördelaktiga villkor. Det går ju inte att jämföra med kommuner där Tobin q överstiger 1, självklart.

Ett sätt att få igång byggnation på landsbygd vore att man med stor miljöhänsyn lät människor bygga och bo, kanske 100 meter från stranden i stället för – som i Sörmland – 300 meter generell.

Kommer ministern att verka för att underlätta för insjönära byggnation med miljöhänsyn?

Anf. 18 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Lars-Arne Staxäng och jag kanske pratar förbi varandra. Det viktiga är inte bara när beslut fattas. Ofta tar det flera år att genomföra beslutet. Det gäller också det beslut som jag alldeles nyss berömde den borgerliga regeringen för. Det fattades 2009. Man beslutade då att alla beslut om strandskydd upp till 300 meter ska omprövas. Det pågår nu. Arbetet är inte slutfört, utan det är en pågående process.

Regeringen hanterar en stor mängd överklaganden som rör just översynsärenden. Vi har återförvisat ett antal ärenden, bland annat till Länsstyrelsen i Västra Götaland, med synpunkter på det formella i hanteringen.

Den översyn som pågår just nu bidrar till en större likvärdighet i hanteringen av strandskydd. En del problem har kommit i dagen, och det är gott så.

Samtidigt ser vi under den här översynen att mängden strandskydd över hela landet har minskat. Därför är det inte sakligt rätt att påstå att 300-metersregeln skulle vara en praxis som tillämpas över hela landet. Det är helt enkelt inte korrekt.

Det som Lotta Finstorp tog upp om de ekonomiska aspekterna är mycket viktigt. Det är bra att det kommer fram i diskussionen. Initiativet att se över LIS-områden är inom regeringens arbete att tillse att det blir fler bostäder, och då pratar vi om helårsbostäder, runt om i landet. Då är de ekonomiska villkoren en väsentlig aspekt. De ska självklart vara en del i en sådan översyn av LIS-områdena. Vi kan konstatera att det inte har fungerat med dagens system. Det är bakgrunden till att översynen behövs.

Vi vill inte ha snygga regler, vi vill ha ut fler bostäder där de efterfrågas, vilket gäller över hela landet. Problemet med att finansiera bostäder på landsbygden är i dag stort och en viktig orsak till att det inte byggs i den omfattning som efterfrågan ger vid handen.

Vi har samma verklighetsbild, och jag har hopp om att översynen av LIS-områden kommer att kunna möta åtminstone vissa av de problem som finns i dag. I den översynen hanteras 300-metersregeln, och det är ett mycket aktivt arbete.

Anf. 19 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag tackar för den här debatten. Den är jätteviktig. Det är helt riktigt att förslaget antogs 2009, och innan dess antogs grundförslagen.

Nu ser man konsekvenserna, inte bara i Västra Götaland utan i hela landet. Enskilda kommuner har stora problem. Det är också många gånger en fråga där det kan bli konflikt med länsstyrelsen, som hänvisar till att

man måste tolka lagtexten på det sättet. I praktiska fall kan kommuner få en större restriktion.

Vi som har läst statistik vet att det där med statistik är livsfarligt. Det kan vara en lögn lika väl som det kan vara en sanning, beroende på hur man plockar fram statistiken.

Statistiken som visar att områdena minskar är kanske helt riktig, men hela Norrland kanske inte ska jämföras med andra kommuner. I många kommuner i västra Sverige, som jag har bättre överblick över, är det en kraftigt utökad restriktiv area som tas i anspråk i och med att strandskyddet nu ändras från 100 till 300 meter. Detta för konsekvenser med sig, konsekvenser som gör att det blir svårare att bygga i framtiden.

Från vårt parti har vi väckt en motion i frågan för att vi vill se en fortsättning på de förslag som vi arbetade med i alliansregeringen. I denna sägs kraftfullt att det måste till lättnader i lagstiftningen för att man ska få igång byggnationer och möjliggöra för kommuner att ha en bra byggverksamhet.

Tack för debatten!

Anf. 20 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! I den här debatten finns det många delar som vi nog är överens om över partigränserna. Vi är överens om att bostadsbyggandet behöver öka över hela landet där det finns en efterfrågan.

Vi är överens om att skyddet av stränder är viktigt för friluftslivet och naturskyddet. Det behövs ett tydligt, långsiktigt regelverk som tillämpas likvärdigt över landet och på ett korrekt sätt. Kommunerna, som har ansvaret för bedömningen, måste få förutsättningar att sköta sina uppgifter både ur bostadsförsörjningssynpunkt och ur naturskyddssynpunkt.

Mot bakgrund av detta bjöd regeringen i våras in till breda bostadspolitiska samtal i hopp om att nå ett samförstånd. Jag beklagar att det inte blev så. I stället hamnade vi här i en debatt om frågor som vi kanske skulle ha nått samförstånd kring.

Det var tråkigt, men det gör inte att vi från regeringen är passiva, utan vi har ensidigt tagit initiativ – vi har en lista på 20 punkter. Bland annat ska vi se över LIS-reglerna så att vi får till större möjligheter att bygga helårsbostäder runt om i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **Ajournering**

Kammaren beslutade kl. 12.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

### **Återupptaget sammanträde**

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.



Anf. 21 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av närings- och innovationsminister Mikael Damberg, finansminister Magdalena Andersson, statsrådet Per Bolund och statsrådet Ardalan Shekarabi.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsutövning. Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

*Situationen för kvinnor i Saudiarabien och Sverige*

Anf. 22 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag vill ställa en allmänpolitisk fråga till näringsminister Damberg.

Under besöket i Saudiarabien gjorde statsministern ett uttalande angående kvinnors deltagande på arbetsmarknaden där han i princip likställde problemen kvinnor möter i Sverige med problemen i Saudiarabien.

Enligt UD:s rapport om mänskliga rättigheter är kvinnor i Saudiarabien utsatta för omfattande socialt institutionaliserad och rättsligt sanktionerad diskriminering. Kvinnor lever under ett manligt förmyndarskap som begränsar deras frihet, och kvinnor är utsatta på arbetsmarknaden, eftersom det krävs tillstånd från den manliga förmyndaren för att en anställning ska medges.

Min fråga är därför: Är det den feministiska regeringens officiella hållning att situationen för kvinnor i Saudiarabien är jämförbar och går att likställa med situationen för kvinnor i Sverige?

Anf. 23 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Ja, det är en feministisk utrikespolitik att bidra till kvinnors utveckling i alla länder på hela planeten, och Saudiarabien har en väldigt lång väg att gå innan man uppnår jämställdhet.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder och kan därför inte jämföras med Saudiarabien när det gäller utveckling.

Detta var inte heller statsministerns kommentar, utan han diskuterade att vi har jämställdhetsutmaningar i Sverige, precis som Saudiarabien jobbar med jämställdhetsfrågor från en helt annan nivå och i en helt annan kulturell och historisk kontext. Man måste dock se att det även i Saudiarabien sker vissa framsteg när det gäller just jämställdhet, eftersom kvinnor sedan ett par år tillbaka har rätt att jobba i butiker. Det märks inte minst i HM:s butik i Saudiarabien, där kvinnor jobbar och har en inkomst för första gången.

Sådant bidrar till frihet och mer jämställda samhällen. Men Saudiarabien har en ofantligt lång väg att gå innan man uppnår jämställdhet.

Anf. 24 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack för svaret! Jag förstår att statsministern senare har tagit tillbaka det och att han inte gjorde en jämförelse mellan länderna.

Men uttalandet har väckt stora frågetecken, och att ändå göra den här jämförelsen mellan Sverige och ett land där kvinnor lever under förmyndarskap och inte får köra bil förminskar ju kvinnors kamp i Saudiarabien.

Därför är min följdfråga: Är det regeringens avsikt att även fortsättningsvis göra liknande jämförelser?

Anf. 25 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Trevligt att Moderaterna vill tala jämställdhet också internationellt! Det vore spännande om vi hade mer av jämställdhetsdebatt också i Sverige. Moderaternas historia i vårt land är ju inte avantgarde för jämställdhetspolitiska reformer. Historiskt sett har i princip alla stora jämställdhetsreformer i Sverige tyvärr gjorts i politisk konflikt med Moderaterna.

Vi kommer att fortsätta att bedriva jämställdhetspolitik i Sverige. Vi kommer att fortsätta bedriva jämställdhetspolitik internationellt. Vi är världens första feministiska regering, och det är vi stolta över!  
(Applåder)

#### *Oseriösa aktörer i transportbranschen*

Anf. 26 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Det finns i dag många oseriösa aktörer inom transportbranschen som är med och konkurrerar inom den offentliga upphandlingen. Det här har lett till flera uppmärksammade fall runt om i landet, där löner och arbetsvillkor har dumpats för att vinna upphandlingar.

Det finns ett antal uppseendeväckande exempel inom både åkeri- och taxinäringen. Det är inte rimligt att det ska gå att konkurrera med villkor som innebär att företag premieras om de ger sina anställda dåliga villkor på skattebetalarnas bekostnad.

Regeringen tar förstås det här på största allvar och lägger nu fram ett förslag till ny upphandlingslag. Den bygger på två EU-direktiv, men regeringen vill gå längre. Varför? Kan civilminister Ardalan Shekarabi kort förklara varför regeringen inte nöjer sig med att bara implementera de här två EU-direktiven utan väljer att gå ännu längre? Vad blir den egentligen skillnaden för transportsektorn?

Anf. 27 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack för frågan! För två dagar sedan besökte jag taxiremoten på Arlanda och träffade taxichaufförer. När man hör om deras verklighet, när de beskriver löner på 27 kronor i timmen, vilket bekräftades av Sveriges Radio förra året i samband med färdtjänstupphandlingar, inser man att vi har en alternativ arbetsmarknad som folk betalar ett väldigt högt pris för. Det här är människor som jobbar tolv tretton timmar per dag. De kör för det offentliga, i tjänster som bekostas med våra skattemedel.

Vi har alltså lagt fram ett förslag som ska hanteras av denna kammare den 30 november, och där föreslår vi det rimliga: När det offentliga, det vill säga stat, kommuner och landsting, köper tjänster och byggtreprenader ska man också ställa krav på att svenska villkor enligt svenska kollektivavtal ska respekteras i jobbkontrakten.

Det är rimligt. Det görs i andra länder, och vi bör också säkerställa att våra skattepengar inte används till att sänka lönerna för svenska löntagare.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
*Frågestund*

Anf. 28 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Det är klara besked från civilministern: Det är *aldrig* rimligt att skattemedel ska gå till offentliga kontrakt som orsakar social dumping och osjysta villkor. Tack för tydliga besked!

*Pensionärernas ekonomiska villkor*

Anf. 29 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Min fråga går till finansministern.

Ett välfärdssamhälle bygger på vår tillit till varandra. Som medborgare betalar man skatt och får då tillgång till skola, vård och omsorg. I ett land som Sverige med ett av världens högsta skattetryck förväntas man därför få tillgång till välfärd i världsklass. Får man inte det man betalar för bryts samhällskontraktet, och medborgarna förlorar förtroendet för det allmänna.

Enligt Pensionärernas Riksorganisation, PRO, har vi i dag drygt 230 000 äldre i vårt land som lever på en inkomst som är lägre än vad EU betraktar som fattigdomsgränsen. Det här är människor som inte har råd att köpa mat eller hämta ut sin medicin. Det är gamla som tvingas förlita sig på ideella hjälporganisationer för att inte svälta.

Det här är generationer som har byggt landet för mig och för dig. Min fråga är: Varför ser det ut som det gör?

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att den skatt som vi beslutar om här i Sveriges riksdag sedan betalas in av dem som är skyldiga att betala skatt. Här behöver vi arbeta mer från regeringens sida, nationellt via Skatteverket och via vår lagstiftning och våra regler men också internationellt både via EU och OECD. Här är regeringen också väldigt aktiv.

Därför är det väldigt tråkigt att Sverigedemokraterna var det enda parti som röstade emot nya regler i EU för att kunna bekämpa skattefusket mer effektivt på EU-nivå. Det visar ju att Sverigedemokraterna inte är intresserade av att bekämpa skattefusket effektivt, och det är väldigt tråkigt.

Anf. 31 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Vi lägger fram en budget där vi höjer garantipensionerna och avskaffar hela pensionärsskatten. Kommer Socialdemokraterna att rösta för detta?

Jag får lov att säga att finansministern är anmärkningsvärt nöjd med tanke på att fattigpensionärerna inte får en enda krona i regeringens budget – inte ett öre får de! Det skulle kosta 4,5 miljarder kronor per år, herr talman, att lyfta denna grupp över fattigdomsgränsen, enligt Pensionsmyndigheten. Ställ detta i proportion till de 112 miljarder kronor som regeringen satsar på nyanländas etablering. Varför prioriterar regeringen bort landets kanske mest utsatta grupp?

Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det första regeringen gjorde när vi tillträdde och fick möjlighet att lägga en budget på riksdagens bord var att sänka skatten just för de pensionärer som har den allra lägsta pensionen. Vi gjorde en riktad skattesänkning mot den gruppen just i syfte att förbättra deras ekonomiska villkor.

Vad gjorde Sverigedemokraterna då? Jo, de stoppade den skattesänkningen. Så ser Sverigedemokraternas politik ut gentemot fattigpensionärerna. Det är sanningen.

(Applåder)

#### *Åtgärder mot sexistisk reklam*

Anf. 33 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Den 21 september arrangerade Centerpartiet ett seminarium i riksdagen om lagstiftning mot sexistisk reklam. Det var ett intressant seminarium där en rapport presenterades där lagstiftningen i olika nordiska länder jämfördes. Det som blev tydligt var att för att få en effektiv lagstiftning mot sexistisk, könsdiskriminerande reklam måste det finnas en tydlig lagstiftning med sanktioner och ett engagemang hos näringslivet självt med självsaneringsmekanismer.

Deltog gjorde också jämställdhetsministerns statssekreterare Pernilla Baralt, som talade sig varm för engagemanget i frågan. Hon sa att om det inte räcker med parternas egna engagemang kommer regeringen att återkomma.

Därför undrar jag, finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund, vad regeringen kommer att vidta för åtgärder för att stoppa den sexistiska reklamen.

Anf. 34 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Annika Hirvonen, för en mycket viktig fråga!

Det är ett samhällsproblem att vi hela tiden bemöts av sexistiska budskap och av marknadsföringsbudskap som faktiskt målar in oss i könsroller och som vi vet påverkar kvinnors och mäns självkänsla. Vi vet också att särskilt unga kvinnor i dag har en utsatt position. Det bidrar bland annat till den psykiska ohälsa som ökar hos unga kvinnor. Det är ett samhällsproblem där regeringen är angelägen att vidta åtgärder.

Regeringen har börjat med en dialog med aktörerna för att se hur de ser på utvecklingen och vilken möjlighet det finns till självsanering inom branschen. Vi kommer att fortsätta med det och ska ha ett möte i början av november med aktörerna.

Regeringen är också beredd att gå fram med lagstiftning för att skapa ett offentligt samhälle där vi inte behöver mötas av den typen av budskap som kan ge problem för många medborgare.

Anf. 35 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Det var glada besked. Utifrån det engagemang som visades i riksdagen, inte minst den dagen, från Centerpartiet och Kristdemokraternas Caroline Szyber – ordförande i ansvarigt utskott – bedömer jag

att detta är en fråga som är angelägen för hela samhället och där det finns ett brett stöd i riksdagen.

Vi är trötta på bilder av fyraåringar som poserar i bikini och på porr-bussarna som åker runt i staden. Jag hoppas att vi får se något inom kort.

Prot. 2016/17:22

27 oktober

-----

Frågestund

Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag är också otålig att frågan faktiskt kan få en lösning och att vi kan få se en utveckling där vi inte behöver mötas av den typen av ofta stötande reklambudskap. Jag vet att det är något som det finns ett starkt engagemang för i samhället. Där vill regeringen – världens första feministiska regering – också vara i framkant och tillsammans med branschen agera så att de dåliga exemplen på reklam, som vilseleder och skapar dålig självkänsla hos stora grupper i samhället, faktiskt kan försvinna.

*CETA-avtalets tvistlösningsmekanism*

Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Damberg.

Den senaste veckan har Vallonien i Belgien hamnat i politikens centrum. De har motsatt sig handels- och investeringsavtalet CETA mellan EU och Kanada. Nu verkar det dock som om parterna är överens.

CETA-avtalet innebär att storföretag kan stämma stater med hjälp av tvistlösningsmekanismen ICS, tidigare kallat ISDS. Det kan innebära stora effekter för Sverige. Den kanadensiska gruvindustrin har gjort sig känd för att vara den mest hårdföra och aktiva i att stämma stater när krav har ställts på skydd av miljö och ursprungsbefolkning.

Gruv-, olje- och gasindustrin står redan i dag för en tredjedel av alla stämningar mot stater, men med CETA riskerar Sverige att få flera stämningar mot sig. Det kan handla om att vi ställer högre krav på gruvbrytningen i Norra Kärr utanför Jönköping eller om att vi höjer mineralavgiften.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att motverka att Sverige blir stämt av kanadensisk gruvindustri?

Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får uppmärksamma åhörarna på att yttringar från läktaren inte är tillåtna.

Jag vill uppmärksamma åhörarna på att yttranden från åhörarläktaren inte är tillåtna och att ni kommer att eskorteras ut av vakter.

Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! För lite mer än två timmar sedan kom information från de belgiska regionerna om att de nu kan stödja CETA-avtalet. Från den svenska regeringens sida välkomnar vi det. Det innebär att vi kan ta steg framåt och förhoppningsvis fullfölja det avtal som har förhandlats fram mellan Europeiska unionen och Kanada.

Det är det mest moderna handelsavtalet som Europa har tecknat och slutit med någon avtalspart i världen. Det är mycket glädjande. Det kan bidra till både tillväxt och jobb i Sverige och i Europa.

Det som är spännande med avtalet är att det också har moderniserat investeringspolitiken. Det är det mest moderna avtalet när det handlar om att stå upp för skyddet av miljö, människors och djurs hälsa samt arbetstgares rättigheter.

Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tycker nog att det är mer modernt att inte ha den typen av tvistlösningsmekanism.

Herr talman! Sverige är en rättsstat där även utländska företag har rätt att vara säkra på att bli sjyst och rättvist behandlade. Flera storföretag stämmer numera stater med hjälp av både nationell lagstiftning och ISDS. Vad anser ministern om detta? Är det rimligt att företag åtminstone först uttömmar möjligheten till den rätten genom den nationella lagstiftningen innan man använder CETA-avtalets International Court System, ICS?

Anf. 41 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Sverige har ett antal handelsavtal i dag där den gamla typen av mekanism har funnits. Sverige har aldrig blivit stämt inom ramen för handelsavtal. Att tro att det modernaste avtalet som ännu mer skyddar konsumenter, miljö, människors och djurs hälsa samt arbetstgares rättigheter skulle komma just med det kanadensiska avtalet tror jag Vänsterpartiet är ensamt om. Det är klart att vi kommer att gå igenom avtalet ordentligt inför att ett förslag ska läggas på riksdagens bord. Men som vi ser det är detta det mest moderna avtalet hittills som vi har tecknat.

*Det folkliga inflytandet över frågan om storregioner*

Anf. 42 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Jag har en fråga riktad till civilminister Ardalan Shekari. Det är en fråga som rör storregionerna, och det är en fråga som är mer aktuell än någonsin när 21 län förväntas ombildas till sex regioner.

Det här är en fråga som Sverigedemokraterna har varit kritiskt till under lång tid, framför allt med bakgrunden att landstingen har funnits ända sedan 1600-talet. Frågan om storregionerna har utretts under mycket lång tid.

Frågan har också fått kritik från civilministerns eget parti och bland befolkningen i stort. 40 000 namnunderskrifter har samlats in bara i Norrland. Där menar man på att detta är fel väg att gå. Trots det verkar regeringen ändå gå vidare. Man kan fråga sig om det inte har blivit ett prestigeprojekt.

Detta är naturligtvis inte en liten fråga. I vår grundlag står det att all makt utgår från folket. Vilken makt anser civilministern att folket ska ha i frågan om bildandet av nya storregioner?

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):  
Herr talman! Tack, Jonas Millard, för frågan!

Regeringen uppvaktades direkt efter maktskiftet av en enig styrelse i Sveriges Kommuner och Landsting – där för övrigt Sverigedemokraterna förespråkar en regionreform och står upp för detta i de remissvar som senast lämnades till regeringen. Sveriges Kommuner och Landsting påtalade att vi har en allvarlig situation i våra landsting med ökade klyftor inom sjukvården och en regional klyvning som hotar sammanhållningen i vårt land. Vi uppmanades att sätta igång en process där vi i dialog med de berörda landstingen och kommunerna tar fram en väg framåt för att säkerställa likvärdighet i sjukvården och likvärdig tillväxt och utveckling i hela vårt land.

Vi har haft två förhandlingspersoner som har tagit fram ett förslag, och nu ligger förslaget på bordet. Nu måste vi föra en dialog med alla berörda parter och hitta en lösning för att hålla ihop vårt land och säkerställa likvärdig välfärd och sjukvård i hela vårt land. Det kommer att kräva förändringar. Om exakt detta är lösningen får vi diskutera.

Anf. 44 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Min fråga rörde egentligen hur man tänkte från regeringens sida när det gällde att beakta folkets vilja i frågan. Jag refererade till själva portalparagrafen i regeringsformen, som säger att all makt ska utgå från folket. Den skulle man såklart kunna hänvisa till i många frågor, men det här är inte en liten fråga. Här måste man enligt vårt sätt att se på saken faktiskt lyssna in vad folket vill.

Motståndet växer. Det växer hos befolkningen i stort. Det växer också i civilministerns eget parti. Vår syn på detta är att man måste beakta folket. Det upplever inte jag att regeringen vill, men Ardalan Shekarabi får naturligtvis svara.

Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det är otroligt viktigt att vi för en dialog med alla berörda aktörer – med lokalbefolkningen och med representanterna för de kommuner och landsting som är berörda.

Det var också precis den metoden som regeringen valde. Det var därför vi utsåg två förhandlingspersoner, som nu har genomfört ett brett förankringsarbete och tagit fram det här förslaget utifrån en dialog som de har haft med de berörda landstingen.

Till skillnad från i Danmark, där man ritade den nya kartan på finansdepartementet, har vi här en process där vi har involverat alla aktörer. Nu är det riksdagen som har möjlighet att delta i debatten.

#### *Regeringens tiopunktsprogram mot skatteflykt*

Anf. 46 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansminister Magdalena Andersson.

Vårt samhälle och den svenska modellen bygger på allas deltagande och allas ansvar för att betala in skatter till vårt samhälle som vi kan använda för att bygga den framtid som vi vill ha för oss allihop i det här landet. För att det ska fungera krävs det att alla tar sitt ansvar, att ingen smiter undan utan att alla betalar in de pengar som vi här i kammaren beslutar att man ska.

Min fråga rör tiopunktsprogrammet som regeringen har tagit fram för att förhindra skatteflykt. Hur lång tid kommer det att ta för det här programmet att få effekt, och hur ser vi på fortsättningen och framtiden?

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag delar Patrik Lundqvists uppfattning att det är en central del av den svenska modellen att människor betalar skatt och gör rätt för sig. Det är bara så vi kan finansiera vår välfärd. Det är också så vi skapar det kitt som håller ihop samhället.

Därför har vi i regeringen från dag ett när vi klev in på Regeringskansliet arbetat aktivt med att bekämpa alla former av skatteflykt och skatteundandragande. Det har gjort att vi har kunnat ta fram det här tiopunktsprogrammet.

Vi ser redan nu att åtgärder kommer att träda i kraft. Bland annat har vi varit framgångsrika internationellt, där EU har drivit på arbetet för att öka det automatiska informationsutbytet. Det är oerhört viktigt. Nationellt har vi ökat resurserna till Skatteverket, och det kommer ytterligare resurser från den 1 januari.

Därutöver kommer nu månadsredovisning av arbetsgivaravgifterna. Bedömningen är att det kommer att öka skatteintäkterna med uppemot 2 miljarder kronor varje år.

Anf. 48 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Det är alldeles utomordentligt bra att vi får de här åtgärderna på plats.

På senare tid har vi också hört från Skatteverket att man vill utöka systemet med personalliggare – som vi ju har inom restaurangbranschen och nu senast byggbranschen – till bilverkstäder, partihandel med livsmedel, kropps- och skönhetsvård och sådant. Hur långt kommer vi med det, och när tror Magdalena Andersson att det skulle kunna påbörjas ett jobb med att få in det?

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Arbetet med personalliggare har varit väldigt framgångsrikt. Inte minst kombinationen av personalliggare och nu månadsredovisning av arbetsgivaravgifter, de två instrumenten tillsammans, kommer att drastiskt minska möjligheterna till svartarbete inom de branscher som har personalliggare. Det är viktigt också för att stärka möjligheter till riktiga löner för vanliga löntagare.

Att utvidga systemet med personalliggare är ett intressant förslag som vi kommer att titta närmare på.



Anf. 50 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Min fråga tänker jag ställa till näringsministern.

Under året har Sverige tyvärr slagit bottenrekordet när det gäller antal mjölkföretag i vårt land. Antalet mjölkföretag är nu under 4 000. Tyvärr slutar det sju mjölkbönder varje vecka, och vi ser ingen ände på detta.

Jag tror tyvärr inte att vi politiker eller konsumenter riktigt förstår hur allvarliga konsekvenser det här kommer att få för vårt land. Det handlar om tusentals arbetstillfällen på landsbygden. Vi talar om ängar och hagmarker som växer igen. Framför allt talar vi om att Sverige blir ännu mer sårbart när det gäller självförsörjningen, som redan nu är nere under 50 procent.

Min fråga tänker jag ställa till dig, Mikael Damberg. Vad kan svenska mjölkbönder räkna med att regeringen kommer att hjälpa dem med framöver?

Anf. 51 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Magnus Oscarsson, för en viktig fråga!

Det här är en bransch som är väldigt utsatt av ett kostnadstryck men framför allt på grund av en förändrad marknad, särskilt efter de sanktioner i Europa som har pressat den här sektorn ännu mer.

Vi har Sven-Erik Bucht som minister i regeringen. Han har ett enormt stort engagemang för de här frågorna och jobbar inte bara med de kortsiktiga åtgärderna utan också med de långsiktiga såsom det nya livsmedelsprogrammet för att se hur man kan stärka hela livsmedelsproduktionen från primärproduktion hela vägen till export och ut i världen.

Regeringen har gjort en del insatser redan nu. Det är nationella åtgärder, rådgivningsinsatser, en del medfinansiering från det tidigare krisstödet och förenklade regelverk. Sverige har drivit förslaget om forskottsutbetalningar, som nu blir verklighet inom EU. Vi har alltså gjort en rad insatser, men jag är helt säker på att jordbruksministern vill fortsätta följa den här frågan med stort intresse.

Anf. 52 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, ministern, för ditt svar! Jag blir glad för att du berättar att ni verkligen vill göra mer.

I tisdags träffade jag mjölkbönder i Alunda. Deras budskap var tydligt: mindre snack och mer verkstad!

Min fråga går direkt till dig nu. EU-parlamentet har diskuterat mjölk-krisen och vill öka stödet till mjölkbönderna. Detta ska förhandlas i ministerrådet. Min fråga är: Kan Sveriges mjölkbönder räkna med att regeringen hjälper till och säger ja till det här förslaget?

Anf. 53 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag ska ärligt säga att jag inte vet exakt vilket förslag på det här området som har diskuterats i EU-parlamentet. Jag kan alltså inte säga om regeringen kommer att säga ja till ett förslag som jag inte vet exakt

hur det ser ut, men jag kan lova att vi har en jordbruksminister som fortsatt är väldigt engagerad i frågan och kommer att driva den framåt.

Precis som frågeställaren är inne på är det också viktigt att framhålla att vi som konsumenter kan göra val. Det är viktigt att stå upp för den svenska produktionen, och vi kan faktiskt välja att köpa svensk mjölk och se till att våra bönder får betalt för det arbete de utför.

*Svenska företag och regeringens implementering av EU-direktiv*

Anf. 54 SAID ABDU (L):

Herr talman! Min fråga är till näringsminister Mikael Damberg och gäller vad man i EU-sammanhang kallar gold-plating, det vill säga överimplementering av EU-direktiv.

I går beslutade den här kammaren om en tvingande lag om hållbarhetsrapportering från civilutskottet. Här försöker regeringen vara bäst i klassen, men i stället sätter man den inre marknaden ur spel. Svenska företag får sämre spelregler än andra företag i Europa. Exempelvis kommer Tyskland och Finland att införa direktivet rakt av medan vi i Sverige tvingar dubbelt så många företag att hållbarhetsrapportera som Tyskland – och Tyskland har 90 miljoner invånare.

Som vänner av EU tror vi starkt på den inre marknaden, men vi tror att den inre marknaden bygger på likvärdig konkurrens. Jag skulle därför vilja fråga Mikael Damberg hur den svenska konkurrenskraften stärks av att vi tvingar svenska företag till 16 gånger fler pålagor än man gör i våra grannländer Tyskland och Finland och hur det blir fler jobb av det här förslaget. Stefan Löfven gav ju faktiskt ett löfte att fråga varje minister hur många jobb det blir av ett förslag.

Anf. 55 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Said Abdu, för frågan! Det är viktigt att vi har en inre marknad i EU, men det är också viktigt att vi i Sverige har möjlighet att gå före. Det har Sverige gjort historiskt, inte minst på miljöområdet. I efterhand har det visat sig vara en framgångsrik politik, inte minst kopplat till företags möjlighet att ställa om sin produktion och ligga i framkant.

Nu, efter Parisavtalet, kommer trycket att öka på våra ekonomier och på våra samhällen i Europas länder att ställa om. De företag och länder som ligger i framkant i den hållbara utvecklingen kommer att ha en fördel.

Vår uppfattning är att det är ett bra steg att öka informationen om hållbarhetsredovisning för företag i Sverige. Det är bra för företagen själva att ha koll på de här frågorna, för det minskar riskerna och gör att man ser möjligheterna, men det är också bra för investerare att veta att de företag som finns på börsen har gjort kloka genomgångar av hållbarhetsrisker. Vi ser det här som ett uttryck för vår politik för att driva Sverige framåt i hållbar riktning.

Anf. 56 SAID ABDU (L):

Herr talman! Vi är helt överens om att hållbarhetsrapportering är viktigt och att vi bör ligga i framkant som nation. Det gör våra svenska företag. Tre av fyra företag hållbarhetsrapporterar redan i dag.

Många av våra företag har de senaste två åren gjort en enorm resa. Min fråga är dock varför vi gång på gång överimplementerar EU-direktiv och snedvrider konkurrensen för våra svenska företag i förhållande till de företag som finns i Europa.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
*Frågestund*

Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det är lite förvånande att Liberalerna här kommer med argumentet att vi snedvrider konkurrensen genom att ställa krav på hållbarhet. Jag trodde att hållbarhet faktiskt var ett sätt att klara konkurrensen i framtiden – att se till att företagen är redo inför den omställning som vi står inför och att investerare och andra ska ha kunskaper.

Man får bestämma sig: Antingen är hållbarhetsredovisning bra, och då är det något vi ska stimulera och driva fram, eller så är det något dåligt, och då ska man stoppa det och skylla på EU för att inte genomföra det.

Sverige måste ha en balans när det gäller åtgärder, men vi ska framåt på det här området.

#### *Översyn av reglerna för F-skattsedel*

Anf. 58 JAMAL EL-HAJ (S):

Herr talman! Min fråga går till finansminister Magdalena Andersson.

De nya reglerna för F-skattsedel som trädde i kraft den 1 januari 2009 kanske inte behövdes och var rätt ogenomtänkta. Rapporter från olika branscher har kommit om att löntagare tvingas bli företagare för att få behålla eller få ett jobb. Inom många fackförbund finns en stor oro för att dagens F-skatteregler används av oseriösa arbetsgivare för att tvinga arbetstagare att bli skenbara företagare.

Min fråga är om lagstiftningen ändå inte behöver ses över.

Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är en viktig fråga som tas upp. För de människor som vill driva företag ska det vara lätt att starta och driva företag, men vi vill självklart inte ha det så att de som helst skulle vilja vara anställda tvingas av oseriösa arbetsgivare att driva företag. Så vill vi inte att det ska fungera. Det är alltid en balansgång mellan att göra det lätt och enkelt att starta företag och att ingen ska tvingas att göra det.

Det som är viktigt är att det finns en noggrann kontroll från Skatteverkets sida att man har en seriös uppdragsgivare också om man har en F-skattsedel. Självklart kan man alltid diskutera hur balansen ska se ut, men det är också viktigt att det finns en god dialog mellan fackföreningsrörelsen och arbetsgivare för att människor inte ska tvingas ut i egenföretagande om de inte vill det.

Anf. 60 JAMAL EL-HAJ (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret! Jag behöver inget kompletterande svar. Du är så tydlig.

Anf. 61 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag ställer min fråga till näringsminister Mikael Damberg.

Jag och Centerpartiet tycker att drönare fyller en viktig funktion i samhället. I dag sysselsätts ungefär 8 000 personer i den verksamheten. Det är viktiga jobb och verksamheter. Många ungdomar får också jobb där. Det gäller inspektioner, mäklartjänster och medier. Inte minst räddar Missing People många tack vare drönare.

Men nu menar justitieministern på grund av en dom i Högsta förvaltningsdomstolen att man ska vänta på en utredning som kommer att ta ungefär ett halvår, och sedan ska man ha en remisstid. Vi vet att det inte kommer något beslut i den här frågan före valet 2018.

Detta drabbar alltså 8 000 arbeten. Det är skandal när 3 000 blir arbetslösa från Ericsson. Vad tänker ministern göra åt detta med drönare?

Anf. 62 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Solveig Zander, för frågan! Vi var nog ganska många som blev lite förvånade över Högsta förvaltningsdomstolens dom. Jag trodde nog inte att de skulle dra gränsen exakt där. Det var i alla fall inte de förväntningar jag hade.

Nu handlar ju detta om en ganska ny lagstiftning, 2013 års kameraövervakningslag. Det var den borgerliga regeringen som föreslog den lagstiftning som domstolarna nu har prövat, med det här utfallet.

Vår regering har redan 2015 sett att det sker så stora förändringar att vi tillsatt en utredning för att se hur lagstiftningen ska moderniseras. Alla vet att detta inte är helt enkla frågor. Det krävs en process med utredning, juridisk granskning, remisstid och sedan lagstiftning. Det är på det sättet vi stiftar lag i Sverige. Jag skulle gärna se att det kunde gå snabbare, om det gick, men vi har också ett beredningsansvar.

Anf. 63 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Självklart har man ett beredningsansvar, och naturligtvis ska man ta hänsyn till den enskilda människan och integriteten. Men det konstiga är att detta bara kommer att gälla svenska företag. Det går alltså bra att etablera sig i ett EU-land eller ett EES-land, till exempel Norge eller något annat av våra grannländer, och då får man utföra verksamhet här. Ska vi gå miste om skatteintäkter för att regeringen inte kan agera snabbt i den här frågan?

Anf. 64 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Ett alternativt sätt hade varit om den tidigare regeringen inte hade lagt fram ett lagförslag som fått de konsekvenser som vi nu ser. Det var ju inte så länge sedan ni lade fram lagförslaget. Nu ser vi hur lagen har tolkats i domstol. På något sätt var förberedelsearbetet inte riktigt gjort. Nu har vi den lagstiftning som ni beslutade om.

Vi har redan tillsatt en utredning för att förändra detta. Det kommer att ta en del tid, men jag är den första att skriva under på en önskan om att det här ska gå snabbt, för detta är en bransch i tillväxt. Jag hoppas också att länsstyrelserna är smidiga i sin handläggning.

Prot. 2016/17:22

27 oktober

-----

Frågestund

#### *Ursprungsmärkning av kött i restaurangbranschen*

Anf. 65 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till konsumentminister Per Bolund.

Svensk köttproduktion ligger i topp när det gäller djurskydd och lågt användande av antibiotika. Det är också mer klimatsmart att köpa svenskt kött. Därför är det många konsumenter som föredrar just detta framför att köpa utländskt.

Att göra ett medvetet val i butiken är enkelt eftersom vi har krav på ursprungsmärkning. Men när jag köper lunch eller middag på restaurang behöver man inte berätta för mig var köttet kommer ifrån.

Min fråga är: Har regeringen planer på att fortsätta regleringen när det gäller ursprungsmärkning så att den också omfattar restauranger och så att vi även där kan göra medvetna val?

Anf. 66 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Johanna Haraldsson, för en viktig fråga!

Det är uppenbart att konsumenterna vill göra skillnad. När de får verktyg och information är konsumenterna också beredda att agera. Ett tydligt exempel är just ursprungsmärkningen i butiker. Vi ser att det har förändrat människors val. Man väljer ofta mer närproducerat.

Ett problem har varit att man på restauranger och storkök inte har haft den typen av information. Därför skrev jag och landsbygdsministern en artikel där vi sa att detta är ett prioriterat område för regeringen. Vi tycker att konsumenterna ska ha tillgång till denna information oavsett var de handlar sin mat, om det är i butik eller på restaurang, och ställa krav på aktörerna i branschen att ta sitt ansvar och ta initiativ.

Nu har glädjande nog Visita, den stora organisationen för de här företagen, sagt att de ska ta fram en handlingsplan för att deras medlemmar ska kunna ge information om ursprung på maten i storkök. Detta ser vi från regeringens sida väldigt positivt på. Vi hoppas att det kommer att vara lyckosamt.

Anf. 67 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tycker också att det är positivt att branschen tar egna initiativ, men alla företag är inte organiserade i till exempel Visita. Då är min fråga: Utesluter detta att regeringen kommer att ta initiativ på området som kan bidra till en ökad efterfrågan som gynnar svenskt jordbruk?

Anf. 68 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Detta är ett angeläget område. Vi tycker att konsumenterna förtjänar information och kunskap för att kunna agera medvetet som konsumenter. Nu ser vi positivt på att man tar initiativ från branschen. Vi kommer att följa de initiativen och se hur de utvecklar sig. Visar det sig att

konsumenterna inte får den informationen på ett lättillgängligt sätt, så att det också ges möjlighet att vara aktiv som konsument, är vi beredda att gå fram med regelförändringar eller lagstiftning. Men vi hoppas nu på att initiativet från branschen kommer att falla väl ut och att vi som konsumenter kommer att känna att vi kan agera medvetet också i restauranger.

*Bostäder till nyanlända flyktingar i Stockholmskommuner*

Anf. 69 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag har en allmänpolitisk fråga till statsrådet Damberg. Det gäller den orimliga situation som kommunerna runt Stockholm står inför när de med väldigt kort varsel ska ta emot väldigt många nyanlända. Det finns i princip inga lediga bostäder alls i kommunerna runt Stockholm.

I överenskommelsen om en bättre fördelning av nyanlända fanns det också med en överenskommelse om förenkling, inte minst när det gäller tillfälliga bygglov. Det är något som är helt nödvändigt. Det enda alternativ som egentligen står till buds för kommunerna runt Stockholm är nämligen bostadsmoduler, och det förutsätter att man kan få igenom tillfälliga bygglov. I och med att det är så svårt att få igenom dem i dagsläget är den enda lösning som återstår för kommunerna i princip madrasser på golvet i olika idrottshallar. De ska alltså ta emot ett stort antal nyanlända som i dag bor på fungerande asylboenden, som Migrationsverket planerar att stänga. De ska flytta till Stockholm och bo på madrasser i idrottshallar. Tycker ministern att det är rimligt?

Anf. 70 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan! Vi står inför en situation som kommer att vara ansträngande. Det var därför partierna enades över blockgränsen kring hur ansvaret mellan Sveriges kommuner skulle fördelas på ett annorlunda sätt. Före den överenskommelsen var det ett fåtal kommuner i Sverige som egentligen bar hela ansvaret för mottagandet.

Det är fortfarande så att den stora andelen av de människor som har kommit till Sverige kommer att hamna i kommuner, till exempel med den EBO-lagstiftning som gäller. Men en del av dem som har kommit kommer att fördelas enligt det system som vi har kommit överens om. Då är det väl rimligt att också rika kommuner i Stockholms förortsområden är med och tar det ansvaret och anstränger sig för att bereda plats för boenden för de människor som kommer. Jag kan garantera att det inte är enklare att göra det i Södertälje, Botkyrka eller Malmö.

Anf. 71 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Vi är absolut överens om att alla kommuner behöver vara med och ta sitt ansvar. Men när det tar tio år från idé till en färdig bostad i Stockholm och det inte finns några lediga bostäder att tillgå är det väldigt svårt för kommuner att ta ansvar.

Det som är rimligt i en sådan här situation är att sätta upp modulboenden. I överenskommelsen fanns det också med en förenkling av tillfälliga bygglov. Den har vi inte sett någonting av än. Det innebär att man ger kommunerna ansvaret för de nyanlända men bakbinder dem när det gäller den enda lösning som är rimlig för att på kort tid få fram boenden för nyanlända.

Anf. 72 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det är definitivt en prioriterad fråga att öka tempot i bostadsbyggandet. Det handlar om att titta över regelverk så att det går snabbt, men det handlar också om att kommuner själva gör allt för att få fram mark och snabba på sina egna planprocesser. Det gäller även att länsstyrelser och andra är snabba i processen. Det är en förutsättning för att lyckas med detta, och där har vi ett gemensamt ansvar.

Dock blir jag lite förvånad över att det just råkar vara en del moderatstyrda kommuner i Stockholms förortsområden, som historiskt sett inte har byggt särskilt mycket, som nu har störst problem med att bygga när andra kommuner klarar av det.

#### *Krav vid offentlig upphandling*

Anf. 73 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi. Vi hörde tidigare en fråga om taxibranschen. Vi i Sveriges riksdag har den 30 november möjlighet att fatta beslut om att det ska ställas krav på sjysta villkor i den offentliga upphandlingen, det vill säga att kommuner, lands- ting och myndigheter ska kunna ställa krav så att vi använder skattebetalarnas pengar på rätt sätt och inte är med och dumpar lönerna.

Nu finns det tyvärr andra krafter i samhället, både i arbetsgivarorganisationer och i den här kammaren. M, C, L, KD och SD stöder förslag som gör att vi inte ska kunna ställa krav på sjysta villkor och arbetsrättsliga krav. Kan ministern beskriva vad det blir för konsekvenser i Sverige om vi inte har sådana bestämmelser som vi nu har möjlighet att fatta beslut om?

Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Monica Green, för frågan! Det är enkelt. Det nuvarande läget fortsätter då. Efter den 1 januari 2017 kommer vi alltså att fortsätta att gynna utländska företag som betalar utländska löner under de svenska nivåerna och missgynna svenska seriösa företag som betalar löner enligt svenska kollektivavtal. Det är det som kommer att fortsätta. Vi kommer att fortsätta att ha låga löner i taxibranschen. Det kommer att vara fortsatt låga löner i städbranschen.

Vi har en enorm makt. I taxibranschen kommer 50 procent av inkomsterna från den offentliga sektorn. 50 procent av intäkterna kommer från våra skattemedel. De pengarna används just nu för att gynna de företag som inte betalar löner enligt svenska kollektivavtal. Det är skamligt, herr talman. Det finns inget annat nordiskt land som tillåter detta och som missgynnar sina egna seriösa företag på det sätt som vi gör i Sverige.

Den fråga som ställdes borde ställas till Sverigedemokraterna och de borgerliga partierna och inte till regeringen.

Anf. 75 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Ja, det tänker vi också göra på olika ställen och på arbetsplatser fram till den 30 november.

Nu sa ministern att andra länder går före och tänker ställa krav på kollektivavtal och på sjysta villkor. Det kanske är grunden, eftersom det finns ett EU-direktiv som vi behöver följa. Kan vi också få böter om det skulle vara så illa att M, C, L, KD och SD går samman för att fälla det här förslaget?

Anf. 76 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi är i den märkliga situationen att Europeiska kommissionen måste jobba för att tvinga Sverige att införa en lagstiftning som säkerställer att svenska löner och villkor gäller på svensk arbetsmarknad. Jag vet inte om det har hänt tidigare, men det är där vi är nu. Jag uppmanar alla riksdagsledamöter från alla partier att ta sitt ansvar och inte svika svenska löntagare. Det viktiga är inte att vi följer EU-rätten – det är också viktigt. Det viktiga är att vi står upp för våra löntagare.

(Applåder)

#### *Åtgärder för att motverka sjuksköterskeflykten*

Anf. 77 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Jag vill ställa en allmänpolitisk fråga till statsrådet Mikael Damberg. De svenska sjuksköterskorna är en kritisk resurs för den svenska sjukvården, och de är viktiga för vår hälsa. På senare tid har det rapporterats om brist på sköterskor på grund av flykt från sjukvården. Orsaken rapporteras huvudsakligen vara brist på kompetensutveckling och brist på ledarskapskapital inom sjukvården när det gäller hur man hanterar denna utomordentligt viktiga resurs.

Min fråga är: Vilka åtgärder anser statsrådet bör vidtas för att denna trend ska stoppas och helst upphöra?

Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Sotiris Delis, för en viktig fråga! Sjukvården i Sverige är ansträngd. Vi har en situation där det på många ställen runt om i Sverige finns problem med bemanning. Det är en av anledningarna till att regeringen tillskjuter resurser. Jag tror inte att man bara kan diskutera lednings- och styrningsfrågan. Det handlar också om att inte minst landsting och regioner måste få ekonomiska resurser för att kunna försörja och planera verksamheten på ett bra sätt.

Dessutom kan man säga att den brist på sjuksköterskor, inte minst en del specialistsjuksköterskor, som vi har i dag hade kunnat åtgärdas om man hade bedrivit en mer offensiv utbildningspolitik under ett antal år. Då hade vi haft fler att anställa. Det är detta regeringen också gör. Vi bygger ut



utbildningsmöjligheterna för att kunna anställa fler människor i sjukvården framöver. Det är en ledningsfråga, en resursfråga och en utbildningsfråga. Regeringen tar detta på stort allvar.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober  
-----

*Frågestund*

Anf. 79 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Bakgrunden till min fråga är att jag har haft samtal hemma i Jönköping med en hel del professionella inom branschen. De är angelägna om att frågan lyfts och ventileras och att åtgärder vidtas.

Jag ser fram emot de åtgärder som statsrådet har aviserat, för frågan måste faktiskt lösas snarast möjligt.

Anf. 80 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag ser fram emot en fortsatt diskussion om sjukvården. Jag hoppas också på ett brett stöd i kammaren för de resurstillskott som landstingen behöver. Där har vi fortfarande en del att önska från Moderaterna. Man kan titta på ert budgetförslag och hur det är riktat. Det är inte riktigt lika stora satsningar.

Välfärdsmiljarderna, professionsmiljarden, kompetensförsörjningen och utbyggnaden av utbildningsplatserna på sjuksköterskeutbildningen är förutsättningar för att vända den här trenden och se till att vi klarar kompetensbehovet i sjukvården.

Jag ser fram emot en fortsatt dialog kring den här frågan, därför att den blir viktig framöver.

#### *Finansieringen av Nya Karolinska universitetssjukhuset*

Anf. 81 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! I mitten av september kom beskedet att finansieringen av Nya Karolinska i Solna underkänns av Skatteverket eftersom det ansvariga projektbolaget, SHP, använt en så kallad räntesnurra via Luxemburg för att undanhålla mångmiljonbelopp från beskattning i Sverige. För 2013 nekade SHP avdrag med nästan 27 miljoner kronor, men beslutet kan påverka bedömningen av ränteavdrag för lån på sammanlagt 590 miljoner kronor som löper fram till 2043. Ord står nu mot ord i frågan om den moderatledda landstingsledningen var införstådd med detta finansiella upplägg, vilket projektbolaget hävdar.

Finansminister Magdalena Andersson har reagerat starkt på uppgifterna och krävt att Moderaterna nationellt tillsätter en kriskommission för att skapa klarhet i affären. Varför menar finansministern att detta är så angeläget?

Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi har ju sett hur Stockholms läns landsting har misskött av den moderatledda landstingsledningen. Gång efter annan får vi läsa om den ena skandalen efter den andra, om hur Stockholms skattepengar går till helt fel saker. Att köpa in strumpor för 6 000 kronor paret är bara ett av de många exemplen.

Därutöver har vi nu diskussionerna om det är så att man har bedrivit aggressiv skatteplanering i samband med bygget av Nya Karolinska sjukhuset, som ju har blivit otroligt dyrt för skattebetalarna i Stockholm. Detta behöver redas ut, och det kommer naturligtvis att bli en process kring detta.

Det här är någonting som spiller över på Moderaterna långt utöver Stockholms läns landsting. Moderaterna måste reda ut vad det är som händer i Stockholm och vilket ansvar man tar för detta på nationell nivå. Det är en fråga för Anna Kinberg Batra.

Anf. 83 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Ja, det är ju en besvärlig situation som har uppstått. Jag undrar därför om statsrådet på något sätt kommer att följa upp den här frågan eller planerar att vidta några åtgärder.

Anf. 84 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi är många som ställer frågor till Moderaterna om vad det är som sker i Stockholms läns landsting.

Hela grunden för den svenska modellen är att vi tar ansvar för skattebetalarnas pengar och är försiktiga med hur vi använder pengarna, medan vi ser hur Moderaterna i Stockholms läns landsting gång på gång slarvar iväg skattebetalarnas pengar. Det är inte acceptabelt. Därför måste frågan gå till Anna Kinberg Batra hur hon ställer sig till detta.

#### *Regeringens inställning till vissa SD-ledamöters inlägg på nätet*

Anf. 85 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till Mikael Damberg. Jag hade tänkt att ställa en fråga om digitaliseringen och tillväxten i dag, men jag inser att allt det goda med detta fördunklas av märkliga utfall och offentlig mobbing just i våra digitala möjänger.

Senast i veckan har vi sett hur till och med förtroendevalda här i riksdagen använt sin plats i offentligheten till att förolämpa ett barn. Jag syftar då på SD-företrädarna som gav sig på en ung pojke i en paneldiskussion på TV4 och efterdyningarna av detta.

För mig stämmer inte detta med vanlig mänsklig respekt, och jag har ännu inte noterat regeringens uppfattning. Därför ställer jag frågan till Mikael Damberg hur han som företrädare för regeringen reagerar på detta.

Anf. 86 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för frågan! Jag tror att det är en större fråga än bara huruvida SD på något sätt har hetsat mot en ung kille i sociala medier. Det här handlar om det ansvar som vi som förtroendevalda och politiker har i den offentliga debatten.

Jag tror att många som följer den här sändningen på tv förväntar sig att vi som politiker och högsta företrädare i den här kammaren uttrycker oss väl och inte bidrar till hets eller kampanjer i sociala medier mot människor som i det här fallet dessutom är barn. När det dessutom visar sig att man haft fel och att man har hetsat kan man inte ens be om ursäkt ordentligt,

utan det blir lite överslättande att det var, som det hette, sunt förnuft men att det var lite olyckligt.

Jag tycker att man ska vara väldigt tydlig med att så här betar man sig inte som folkvald i Sveriges riksdag. Det här är ju personer som aspirerar på att hamna i en regering framöver. Så kan man inte bete sig i den här kammaren.

Anf. 87 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret! Jag är nöjd med svaret och med den approach och inställning som ministern har, för jag delar uppfattningen att det fria ordet kräver ansvar.

Digitaliseringen ställer nya krav på oss som använder de digitala medierna i alla sammanhang, varje dag.

Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Min sista kommentar är att det är klart att vi som är aktiva i politiken kommer att hamna i debatter och diskussioner som ibland blir ganska heta. Jag försöker själv ändå hitta ett respektfullt tilltal i de diskussionerna.

Att man attackerar eller ger sig på barn som inte alls är politiskt aktiva själva och hetsar i sociala medier borde leda till handling också från det partiets partiledning, att man faktiskt vågar agera. Någon diskussion om nolltolerans mot rasism har vi inte sett mycket av i det partiet.

#### *Den administrativa bördan i den offentliga sektorn*

Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till Ardalan Shekarabi.

Det är ett problem i dag att det finns en administrativ börda som belastar personalen inom välfärden. Man ska registrera och återrapportera en massa saker. Vi har framför allt hört talas om det när det gäller lärarna och deras situation, men det gäller även andra grupper, till exempel inom äldreomsorgen.

Det viktiga i det här sammanhanget är att proffsen måste få vara proffs, alltså att man måste ha tillit till att de som ska göra jobbet klarar av det.

Självklart ska vi ha ett kontrollsystem, men det får inte ta över en alltför stor del av arbetstiden, speciellt inte inom grupper där det redan är brist på personal. Där behöver varenda en få utöva sitt yrke.

Min fråga till ministern är: Hur kan vi göra för att minska regelbördan på ett framgångsrikt sätt, så att man får mer tid att utöva sitt yrke men att det samtidigt självklart finns någon form av kontroll?

Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Hillevi Larsson, för denna viktiga fråga!

Regeringen har satt igång en bred process som handlar om att minska den administrativa bördan och ge ett större handlingsutrymme till professionerna i den offentliga sektorn. Den processen kallar vi för tillitsreformen. Det innebär att vi har en delegation som jobbar med försöksverksamheter ute i kommuner och landsting. Det är verksamheter som kommer att

utvärderas och som har till syfte att minska den administrativa bördan och ta till vara den kompetens och det engagemang som finns hos medarbetarna i offentlig sektor.

Vi jobbar med styrningen av den kommunala sektorn för att minska de administrativa krav som är förenade med regeringens styrning av kommunsektorn. Men vi jobbar också med de statliga myndigheterna, där vi vet att professionerna som står för insatserna i den statliga sektorn måste få bättre förutsättningar och en mindre administrativ börda.

De här processerna är igång, och vi är övertygade om att de är en viktig del i arbetet med att förbättra kvaliteten i de offentliga tjänsterna.

Anf. 91 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det som pågår nu är väldigt viktigt och positivt.

Ett exempel är minutmätningen inom äldreomsorgen, som är otroligt stressande både för personal och för brukare. Jag tror att man kan göra väldigt mycket här för att öka rekryteringen, för det är ju svårt att få personal inom vissa yrkesgrupper att arbeta där. De behöver veta att de får utöva sitt yrke och inte ägna sig så mycket åt administration.

Anf. 92 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det är intressant att det är flera kommuner som arbetar med alternativa styrmodeller där man avskaffar minutschema och ger bättre förutsättningar för personalen inom äldreomsorgen att anpassa verksamheten till den vilja som brukaren har. Jag vill lyfta fram försöksverksamheten i Sundsvall, och vi har flera exempel från Skåne där kommunerna har bestämt sig för att göra detta. Det är otroligt viktigt att vi sprider denna kunskap inom ramen för tillitsreformens arbete och att vi också utvärderar dessa styrmodeller.

#### *Åtgärder för att skydda pensionssparare*

Anf. 93 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansmarknads- och konsumentministern.

Frågan om oseriösa marknadsföringsmetoder av pensionsfonder har tyvärr blivit aktuell. Konsumentskydd är särskilt viktigt på detta område. Eftersom många människor upplever att pensionsfrågor är komplicerade kan felaktiga beslut få mycket allvarliga privatekonomiska konsekvenser.

Enligt uppgifter i medierna om den Maltaregistrerade fonden Falcon Funds riskerar ca 22 000 svenska pensionssparare att tillsammans förlora flera miljarder kronor av sina pensionspengar. Samtidigt verkar det vara nästan omöjligt att få kontakt med fondförvaltaren, till och med för en grävande journalist.

Vilka åtgärder överväger statsrådet att vidta för att motverka oseriösa marknadsföringsmetoder när det gäller pensionsfonder?

Anf. 94 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Börje Vestlund för en väsentlig fråga.

Jag var nog inte ensam om att bli upprörd när jag såg nyheten om att en fond på det svenska premiepensionstorget har betett sig så här och riskerar framtida pensionärers pengar.

Det är angeläget att vi vidtar åtgärder, och det gäller att agera snabbt i dessa fall. Pensionsmyndigheten har redan vidtagit åtgärder genom att skärpa till det samarbetsavtal som gäller för de fonder som finns på fondtorget. Nu accepteras inte den typ av beteende som Falcon Funds har haft.

Det är också uppenbart att det finns en brist på EU-nivå. Tillsynsmyndigheterna har inte tagit det ansvar de borde ta för de fonder som är Malta-baserade. Vi behöver arbeta inom EU för att se till att alla följer reglerna oavsett var i Europa man är stationerad.

Vi behöver också jobba i dialog med Pensionsmyndigheten för att se till att de har de verktyg de behöver för att gå vidare.

Anf. 95 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Finansmarknaden är till stor del en gemensam fråga för hela EU. Det kanske är så att det inte finns tillräckligt mycket regelverk på detta område. Det finns ju många genomarbetade regler för finansmarknaden, men inom just detta område kan jag inte se att det finns tydliga regler.

Är statsrådet villig att ta initiativ i dessa frågor?

Anf. 96 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Faktum är att vi just nu håller på att implementera en lagstiftning i Sverige som skulle göra stor skillnad i dessa fall.

Det handlar om hur man marknadsför finansiella produkter. Det är ett regelverk som begränsar och säger att man måste ha ett värdepapperstillstånd om man ska kunna sälja till exempel pensionssparande. Om man inte följer reglerna riskerar man att bli av med tillståndet och bli utesluten från att göra denna typ av affärer.

Det skulle göra stor skillnad, inte minst i den typ av försäljning som har föregått Falcon Funds-ärendet.

#### *Varsel om uppsägningar inom industrin*

Anf. 97 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Herr talman! Min fråga riktar sig till näringsminister Mikael Damberg.

När varsel inom industrin drabbar olika orter är det viktigt att lyfta blicken och ha hela bygden för ögonen. Det finns en uppenbar risk att vi missar vissa orter, och hjälp till dessa, för att det blir ett stort fokus på stora företag och stora orter.

Ett exempel är från min egen hembygd. Vad som händer med Ericsson är centralt för hela Sjuhärad. Underleverantörsföretag riskerar att drabbas, och många pendlar in till jobb från intilliggande kommuner. Många hundra anställda som utgör skatteunderlag i kommuner som inte hyser själva industriföretaget drabbas också.

Samtidigt som framtiden för Ericsson i Borås är oviss har Herrljunga drabbats av två stora industrivarsel. På Fideltronik vet vi att 60 personer blir av med arbetet, och på Starsprings är 64 personer varslade och ytterligare 25 inhyrda berörda. Detta innebär att 149 personer riskerar att bli arbetslösa inom några månader.

Min fråga till Mikael Damberg gäller Näringsdepartementets helhetsyn på de drabbade orterna. Gör ni tillräckligt?

Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL  
DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Maria Andersson Willner för frågan.

Vi har väntat på att Ericsson skulle kommunicera vad de skulle göra, och nu har de sagt att tusentals människor kommer att få lämna Ericsson. Även om ingen är varslad än har Ericsson sagt att detta är inriktningen på arbetet. Nu väntar förhandlingar med de fackliga parterna.

Vi i regeringen har sagt att vi vill vara förberedda redan innan, så vi har utsett två förhandlingspersoner. Vårt fokus är att stötta de människor och orter som kan drabbas. Men vi vill också jobba med den positiva sidan. Det handlar om Ericssons 5G-teknikutveckling i Sverige som kan betyda mycket för svensk industris utveckling.

Jag tar definitivt frågan på allvar och ser fram emot att både Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet jobbar nära de kommuner som drabbas av varsel.

Anf. 99 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Herr talman! Samtidigt som vi har en svår situation i Herrljunga finns det en stor efterfrågan på arbetskraft till industrin i både Herrljunga och närliggande Vårgårda.

Precis som näringsministern påpekar behöver vi se till att det finns omställningskapacitet och omställningsförmåga även på små orter. Vi behöver en aktiv arbetsförmedling, möjlighet till omskolning och vidareutbildning via komvux samt insatser för att öka bostadsbyggandet så att företag kan rekrytera, utvecklas och behålla sin personal.

Anf. 100 Närings- och innovationsminister MIKAEL  
DAMBERG (S):

Herr talman! Det är viktigt att påpeka att de företag som varslar, inte minst Ericsson, har ett stort ansvar. Enligt de fackliga organisationerna har Ericsson vid tidigare varsel tagit ett stort ansvar för att hjälpa personalen vidare. Jag förväntar mig att Ericsson gör det även denna gång.

Precis som sägs ser vi mycket positivt i Västsverige. Volvo Cars rekryterar som aldrig förr. Det gör även Autoliv. Det händer alltså mycket spännande i regionen. Det roliga är att det är industrin som drar utvecklingen i Västra Götaland.

Jag ser fram emot att fortsätta att jobba med dessa frågor.

Anf. 101 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Infrastruktur är en jätteviktig samhällsfråga. Därför är det glädjande att regeringen i sin proposition investerar 662 miljarder i infrastruktur de kommande tio åren.

Men dagens moderna infrastruktur består av mer. I utskottet i dag fick vi en forskningsrapport som säger att bredbandsutbyggnaden bidrar till landets tillväxt.

Min fråga till näringsminister Mikael Damberg är: Vad gör regeringen för att bredband ska finnas i hela landet och för att hela landet ska få del av den tillväxt som bredband bidrar till?

Anf. 102 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Jasenko Omanovic för en viktig fråga.

Modern infrastruktur är en basförutsättning för att människor ska kunna leva och bo i hela landet. Det är också en allt viktigare del av näringspolitiken för att företag ska kunna fungera, ta betalt och vara uppkopplade. Det är alltså en enormt viktig fråga.

Regeringen har gjort historiskt stora satsningar och fördubblat stödet till bredbandsutbyggnaden i Sverige.

Vi ser att efterfrågan bara växer. Allt fler människor och byar runt om i Sverige vill vara uppkopplade eftersom de ser att det är en sådan viktig del av utvecklingen.

Sverige är ett långt och stort land. Trots det ligger vi långt fram i utvecklingen av den digitala tekniken.

Jag tror att detta är en grundförutsättning för våra näringspolitiska ambitioner i hela landet, och regeringen tar denna fråga på stort allvar.

Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Frågan måste tas på allvar. Jag besökte en mjölkbonde som faktiskt inte kunde mjölka sina kor utan bredband. Även när det gäller mjölk gäller just-in-time, och man måste vara uppkopplad i rätt stund. Därför är det viktigt att alla företag får förutsättningar att bidra till tillväxten genom att ha bredband.

Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vet att Peter Eriksson jobbar med en uppdaterad strategi för dessa frågor.

Bredbandsutbyggnaden är det basala, men vi ser också en enorm teknisk utveckling vad gäller mobil täckning. Här har den tekniska utvecklingen nått långt. Vi vet alla att när vi har bra täckning på mobiltelefonen går det att göra mycket.

Vi måste röra oss framåt. Det är en fråga om regional utveckling, men det handlar också om Sveriges tillväxtförutsättningar framöver.

Anf. 105 ANDRE VICE TALMANNEN:  
Härmed är dagens frågestund avslutad. Jag tackar statsråden och de deltagande ledamöterna.

### Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.09 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då statsminister Stefan Löfven (S) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets möte den 20–21 oktober.

### Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

*Återrapportering  
från Europeiska  
rådets möte*

### § 6 Återrapportering från Europeiska rådets möte

Anf. 106 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Europeiska rådet sammanträdde förra torsdagen och fredagen. På dagordningen stod flera för Sverige viktiga frågor. Slutsatser antogs om migration, handel, globala och ekonomiska frågor samt om Syrien. Därutöver diskuterades också EU:s förhållande till Ryssland.

Detta var första gången som Storbritanniens premiärminister Theresa May deltog. Hon underströk att Storbritannien fortsatt är en fullvärdig medlem i EU och avser att delta i arbetet fram till den dag man träder ur unionen. Ingen diskussion ägde rum om detta.

Låt mig börja med att säga några ord om migration. Vi diskuterade den senaste tidens utveckling med fokus på den externa dimensionen. Här kunde vi konstatera att arbetet förs framåt. De framsteg som har gjorts med skräddarsydda landpaket är en viktig del för att komma vidare i arbetet med en positiv utveckling i EU:s närområde. Avtalet som slöts med Afghanistan häromveckan, för att få ett ordnat återvändande, är ytterligare en välkommen pusselbit.

Samarbetet måste nu fortsätta med fler länder, både kring utveckling och återvändande. Federica Mogherini, EU:s höga representant, redogjorde för det samarbete EU nu utvecklar med flera länder i Afrika. Målet är att färre människor ska tvingas på flykt.

Samarbetet mellan EU och Turkiet är viktigt, och det ger resultat. Samtidigt måste båda parter naturligtvis genomföra sina delar av överenskommelsen. Turkiet måste fokusera på de kvarstående utmaningar som kommissionen har identifierat för att turkiska medborgare ska kunna bli föremål för viseringsfrihet i EU.

EU:s yttre gräns måste fungera. Därför är det viktigt och bra att den europeiska kust- och gränsbevakningen är igång. Ett antal medlemsstater förespråkade på mötet en fullständig återgång till Schengenreglerna, det vill säga att de inre gränskontroller som några länder – däribland Sverige – har infört ska tas bort. Jag och andra poängterade att möjligheten till inre



gränskontroller borde finnas kvar, och så blev det också – slutsatserna möjliggör fortsatta gränskontroller.

Trots de steg som har tagits är utmaningarna även fortsättningsvis stora inom EU. Genomförandet av fattade beslut måste framför allt bli mycket bättre, vilket jag också poängterade vid mötet. Vi behöver ett hållbart och trovärdigt gemensamt asylsystem i EU, men det är lång väg kvar innan vi är i mål. Förhandlingarna måste därför prioriteras, och det är bra att stats- och regeringscheferna kommer att återkomma till frågan om det gemensamma asylsystemet vid Europeiska rådets möte i december.

Herr talman! Handelsfrågorna hamnade i fokus under detta toppmöte. Förhoppningen var att Europeiska rådet skulle kunna välkomna att EU nu var redo att underteckna ett handelsavtal med Kanada. Tyvärr kan vi konstatera att så inte blev fallet. Detta är självklart mycket olyckligt – avtalet är av både ekonomisk och politisk betydelse. Den information vi har i dag är att arbetet ändå pågår med att få till ett undertecknande.

Vi diskuterade även handelspolitiska instrument såsom skyddstullar. Vi ser just nu tendenser bland flera medlemsstater att i ökande grad vilja skydda inhemsk ekonomisk verksamhet genom skadliga handelspolitiska åtgärder. Det är inte rätt väg att gå, vilket jag också var tydlig med. Handelspolitiska skyddsåtgärder kan behövas, men de måste utformas på ett balanserat sätt som även väger in intressen hos importörer och konsumenter.

Jag fick stöd av flera stats- och regeringschefer för den linjen, men det var också många som förespråkade en mer protektionistisk hållning. Vi enades till slut om att ge handelsministrarna i uppdrag att före årets slut finna en långsiktig lösning.

Jag menar att en progressiv handelspolitik bidrar till hållbar tillväxt, ökad sysselsättning och en mer konkurrenskraftig europeisk ekonomi. Det är därför viktigt att balansera denna handelspolitiska debatt och även visa på fördelar med en öppen och global handel.

Herr talman! Under middagen hölls en bred och strategisk diskussion om Ryssland. Trots medlemsstaternas olika utgångspunkter står EU fortsatt enat i sin politik gentemot Ryssland. Återigen påpekade jag, tillsammans med flera andra stats- och regeringschefer, att vi inte ser några möjligheter att lätta på sanktionerna mot Ryssland så länge Minsköverenskommelsen inte har uppfyllts. Som bekant fattas beslut i denna fråga först i december, men jag upplever ändå att vi nu har berett marken för en förlängning av dessa viktiga sanktioner.

Jag tog upp frågan om att hantera Nord Stream 2 i ett europeiskt perspektiv. För detta fick jag stöd av några kollegor, men vi vet också att alla aktörer inte har samma uppfattning.

Vi hade en lång diskussion om kriget i Syrien. En övervägande majoritet av medlemsstaterna fördömde starkt de ryska bombningarna av Aleppo. Diskussionerna kom också att handla om möjligheten att rikta sanktioner både mot den syriska regimen och mot ryska aktörer. Jag var tydlig med att detta är något som Sverige skulle stödja, men trots att flera länder hade en likartad syn gick det inte att nå enighet i just den delen. Vi enades kring en text om att EU ska överväga alla tillgängliga alternativ.

Prot. 2016/17:22

27 oktober

-----

*Åtterrapportering  
från Europeiska  
rådets möte*

Den fruktansvärda situationen i Syrien måste få ett slut, och det kräver handlingskraft. Vi måste få slut på våldsambeterna och det mänskliga lidandet, och de som är skyldiga måste ställas till svars.

Herr talman! I slutsatstexterna lyfts också några globala och ekonomiska frågor upp. EU:s ratificering av Parisavtalet välkomnas, och tidigare slutsatser om vikten av genomförandet av den inre marknaden upprepas. Dessa frågor är viktiga, och det är viktigt att EU också levererar resultat till medborgarna.

Kommissionens nya förslag om den europeiska fonden för investeringar nämns i slutsatserna, men inga beslut fattades. Vi slog också fast att vi måste arbeta vidare med att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Detta, herr talman, var återrapporteringen från Europeiska rådets möte.

Anf. 107 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för redogörelsen från Europeiska rådet. Väldigt många stora och viktiga frågor står på dagordningen – EU saknar inte precis utmaningar just nu.

Migrationen var självklart uppe till diskussion. Som statsministern sa var inriktningen mest på den yttre gränsen. Man har ju tagit ett antal steg, och det är viktigt att det arbetet fortsätter. Utan en väl fungerande yttre gräns blir man tvungen att ha gränskontroller inom EU, vilket ju är någonting som vi vill komma ifrån. Jag hoppas därför att vi kommer att driva denna fråga väldigt hårt framöver.

Omfördelning ska väl tas upp på kommande möten, men det borde vara självklart att alla delar på ansvaret att ta emot flyktingar i Europa. Lika viktigt är det att vi är solidariska inom Sverige och att alla kommuner tar emot flyktingar.

Ryssland diskuterades, och jag tycker att det är bra att regeringen och statsministern har varit drivande i frågan om sanktioner. Från början handlade det om Ukraina och Krim, och nu gäller det också de fruktansvärda händelserna i Syrien. Som statsministern säger är det väldigt viktigt att EU är enigt. Det finns bara en som vinner på att man slår in kilar i enigheten, och det är Ryssland.

Vad gäller CETA-avtalet var det tråkigt att man inte kom fram till något beslut. Utifrån vad som står att läsa i nyheterna i dag finns det dock en ljusning, vilket jag välkomnar. Jag är nämligen övertygad om att de som förlorar allra mest på protektionism är de som står allra längst ned på samhällsstegen. Jag skulle vilja fråga statsministern om han har något nytt positivt att säga om CETA-förhandlingarna.

Anf. 108 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är viktiga frågor som Marie Granlund nämner. När det gäller migration är det dessvärre en lång väg bara att få till den omfördelning som redan är beslutad. Det borde gå snabbt att verkställa det vi är överens om. Tyvärr ser det inte riktigt ut så. Vi ska dock komma ihåg, som jag också sa i EU-nämnden i förra veckan, att det ändå finns länder som vill bidra och gör pragmatiska försök. Men vi är långt från något riktigt bra resultat, och det väcker också frågor om framtida system. Som Marie Granlund påpekar måste, på samma sätt som vi i Sverige säger att alla kommuner ska ta sitt ansvar, även alla länder ta sitt ansvar. Den frågan ligger alltså kvar.

När det gäller Ryssland delar jag helt uppfattningen att enighet är viktigt, och det är också det vi eftersträvar.

När det gäller CETA har jag ingen mer information än den som ni säkert också har tagit del av, nämligen att fortsatta förhandlingar pågår. Det är ju bara väl att Kanada har sådant tålamod, visar sådan storsinhet och är berett att fortsätta diskussionen. Så långt jag är informerad ser toppmötet tyvärr ut att bli uppskjutet – en nog så negativ signal.

Men att arbetet fortsätter är oerhört viktigt, och det visar också betydelsen av att vi faktiskt driver handelsfrågor. För oss som litet land är detta mycket viktigt, och det är klart att det skulle vara en stor tillgång att få till ett sådant handelsavtal med Kanada. Arbetet fortsätter!

Anf. 109 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Tack för svaret på mina frågor! Statsministern nämnde också att Theresa May var på sitt första sammanträde och nu hade för avsikt att jobba som fullvärdig medlem i Europeiska rådet. Jag vet att toppmötet egentligen inte handlade explicit om det, men jag skulle vilja fråga statsministern om det finns några nyheter vad gäller frågan om brexit, någon ny tidtabell eller något sådant. Eller tror man fortfarande att man kommer att notifiera i mars månad?

Anf. 110 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det blev ingen diskussion om ärendet. Ordförande Tusk var mycket noga med att det inte skulle vara någon diskussion eftersom det lätt skulle kunna uppfattas som att förhandlingar påbörjats fast notifieringen inte har skett. Theresa May informerade inte om några andra planer än dem som redan redovisats, så hon bekräftade den tidtabell som man tidigare talat om.

Anf. 111 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Herr talman! Ryssland bryter systematiskt mot internationell rätt, såväl i Ukraina som i Syrien, och det måste få konsekvenser, både politiskt och ekonomiskt. Statsministern sa i förra veckans samråd inför toppmötet att sanktionerna inte skulle komma upp på mötet. Nu var ju frågan om Ryssland uppe, så jag undrar varför statsministern gav ett annat besked vid samrådet inför mötet och därmed gick miste om tillfället att driva sanktionsfrågan på mötet.

Från Moderaternas sida har vi under en längre tid varit tydliga med att vi tycker att det är viktigt att man driver frågan om förstärkta sanktioner och att regeringen gör det. Vi tycker att Sverige måste vara pådrivande för förstärkta sanktioner mot Ryssland och att EU inte bara i ord utan också i handling måste visa hur oacceptabelt Rysslands agerande de facto är. Det gör man bäst genom förstärkta sanktioner. Då duger det inte att tala om att man ska förlänga de nuvarande eller att man eventuellt skulle ge sitt stöd om frågan kom upp och att man stöder en diskussion, utan här handlar det om att visa ledarskap och aktivt driva på.

Jag vill därför upprepa min fråga: Varför har statsministern inte tagit tillfället i akt att aktivt driva på för förstärkta sanktioner mot Ryssland?

Anf. 112 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är en direkt felaktig beskrivning. För det första var frågan uppe i EU-nämnden, och jag sa att det säkert skulle bli diskussion men att jag inte trodde på enighet i frågan. Frågan var uppe, och jag har i min inledning just sagt att Sverige ställer sig bakom i det fall enighet skulle nås. Men enigheten som sådan är viktig, och den gick inte att uppnå. Det är detta som krävs, och det går inte – om man tror det – att bara åka ned till Bryssel och säga hur saker och ting ska vara. Det fungerar inte så där. Nu nåddes dessvärre ingen enighet.

Däremot blev det, som jag också sa i min inledning, så att EU får överväga alla tillgängliga alternativ, och det får man borra vidare i. Men det är ingen tvekan om att Rysslands agerande ska fördömas, vilket också sker. Eventuella brott måste naturligtvis också utredas och de skyldiga ställas till svars. Frågan om sanktionerna får vi fortsätta att driva. Det gäller också att få en enighet om dem, och just nu föreligger inte detta.

Anf. 113 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Herr talman! Inför toppmötet hade vi ett samråd med statsministern, och han sa då att han skulle välkomna en diskussion. Det är väldigt stor skillnad mellan att välkomna en diskussion och att vara drivande för att man vill se resultat. Vi vill se resultat i form av stärkta sanktioner mot Ryssland för dess agerande i Ukraina och Syrien. Så jag undrar igen: Varför tog statsministern inte tillfället i akt att ansluta sig till Storbritannien och Frankrike och aktivt driva på för förstärkta sanktioner mot Ryssland?

Anf. 114 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska förklara detta tydligare. Jag gjorde det. Vi var flera länder som tog upp precis den frågan: att sanktioner gentemot Ryssland också måste övervägas vad gäller hanteringen i Syrien. Det var undertecknad och ett flertal andra länder. Men det uppnåddes ingen enighet, och då blir det inget beslut. Jag kan inte besluta över vad andra länder ska ha för uppfattning. Det är inte så det fungerar i EU och inte någon annanstans heller. Så dessvärre är situationen den att det inte finns någon enighet, men Sverige driver frågan. Vi har gett uttryck för det, och det tänker vi fortsätta med.

Anf. 115 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman och statsministern! När det gäller gemensam migrationspolitik har Sverigedemokraterna varit tydliga. Vi anser att varje medlemsland ska ha rätt att själv bestämma, och att tvinga medlemsstater är inte någon bra väg när man har ett samarbete. Att sedan enskilda stater ska tvingas till böter på uppemot 250 000 euro per flykting är inte statsmannamässig politik. Ungern och flera andra medlemsstater kommer inte att ta emot dessa flyktingar, och det är tveksamt om de kommer att godta böterna.

Angående den gemensamma gränsbevakningen är vi emot en gemensam myndighet, för vi tror på ett mellanstatligt samarbete. Ett samarbete med de afrikanska staterna har vi länge förespråkat, och det är något vi anser vara nödvändigt för att stoppa de stora flödena över Medelhavet. Ökad vaksamhet när det gäller alternativa rutter är också en nödvändighet. Även det nya avtalet med Afghanistan är ett steg i rätt riktning.

Med tanke på att antalet migranter enligt EU:s asylstatistik inte ser ut att minska undrar jag om statsministern kommer att förlänga gränskontrollerna. Hur anser statsministern att de medlemsstater som inte tar emot sin del av flyktingarna och inte betalar böter ska bemötas från EU:s sida?

Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag har en annan uppfattning när det gäller en gemensam migrationspolitik; det står väl klart. Jag är helt övertygad om att det är bättre för flyktingarna – vi kommer att kunna hjälpa fler om alla hjälps åt. Det är bättre för Sverige därför att vi får en spridning av ansvaret, och det är bättre för EU om vi lyckas i denna fråga. Där har vi alltså en helt annan uppfattning, och nu pågår ju diskussionen om ett nytt gemensamt system.

När det gäller gränsmyndigheten pågår en utveckling nu, och det är bra. Vi måste vara säkra på den yttre gränsen om den inre rörligheten ska fungera; det är helt nödvändigt. I övrigt noterar jag vad som sagts om Afrika och Afghanistan liksom övriga rutter som också kort beskrivits, den västra Medelhavsrutten exempelvis.

Gränskontroll i Sverige var inte uppe på detta möte. Det är någonting som bereds här hemma, och det arbetet fortsätter.

Anf. 117 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! När jag besökte Afrikanska unionen i februari i år var man väldigt tydlig med att unionen vill och kan klara av de stora flyktingströmmarna från afrikanska länder själv. Man vet att man behöver dessa människor för att bygga en stark kontinent. Man behöver också ekonomiskt stöd från EU:s sida för att klara detta. EU har dock valt att ge unionen kalla handen, trots att den har ambitiösa och kostnadseffektiva åtgärder som skulle kunna gynna Afrika och uppbyggandet.

Enligt oss är det dags att EU börjar ta ansvar och hjälper på riktigt och inte bara kommer med en massa rosa fluff-fluff. Det vore bra om Sverige kunde ta på sig ledartröjan och förverkliga detta.

Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Inte heller detta stämmer med verkligheten. I fjol träffades EU och ett antal afrikanska stater just för att diskutera hur situationen ska hanteras, och där blev vi överens om att det är viktigt med ett samarbete för att människor inte ska tvingas fly från sina länder eller bli utsatta för både det ena och det andra. Det är det arbetet som pågår. Det är alltså påbörjat.

Det finns just nu ett konkret samarbete med fem länder, och det verkar som att samarbetet med Niger går väldigt bra; man har strypt smuggelvägarna rejält. Detta är ett samarbete som måste fortsätta. Det bygger på att de afrikanska länderna gör sin del, men också på att man får stöd från EU. Det kommer alltså att fortsätta, och jag tror att det kommer att vara framgångsrikt.

Anf. 119 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag välkomnar statsministerns återrapport från det viktiga toppmötet i Europeiska unionen.

Vi känner alla till våldsdåden i kriget, terrorhandlingarna i Syrien och Irak, flyngangreppen mot Aleppo och framryckningarna för att frita Mosul från Daish. Det har präglat den internationella dagordningen – med all rätt – och även diskussionerna på detta viktiga EU-toppmöte. Det mänskliga lidandet är ohyggligt. Krigsbrotten, svårigheterna med fredssamtal och utvecklingen med att fler tvingas fly ger en situation där inte minst EU och EU:s medlemsländer måste hjälpas åt för att göra rätt och göra gott.

Rysslands roll i bombningarna av Aleppo och den krigsrelaterade migrationskrisen diskuterades på EU-toppmötet. Jag undrar om statsministern kan säga något mer om hur han för svensk räkning var drivande i att EU måste ha en roll att hjälpa och skapa möjligheter för flyktingar från till exempel Mosul. Det gäller även den återuppbyggnad och de viktiga fredssamtal som måste ta vid den dag kriget får ett slut.

Om delar av den interna migrationsdiskussionen ändå fördes undrar jag också om Sverige och statsministern jobbade och har hittat sätt att föra dialog för att fler EU-länder ska förstå hur viktigt det är för flyktingar som etablerar sig i länder att få stabila förhållanden. De behöver familjeåterförening och långsiktiga uppehållstillstånd för att kunna bidra i samhället genom att arbeta och utbilda sig.

Anf. 120 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi börjar i den sista delen. Det är en diskussion som pågår inom ramen för det nya systemet, så det pågick ingen sådan diskussion under detta möte i Europeiska rådet.

Vad gäller Syrien är det precis rätt, och den diskussionen pågår. Framför allt finns det ett stöd för kommissionen att vara aktiv i detta område. När det gäller Syrien påpekades dock – och även jag underströk – att det är viktigt att det sker med stöd i FN, så att vi inte får olika krafter som drar här. Det vi gör tillsammans ska också ha stöd i FN-arbetet, och det bekräftade även höga representanten Federica Mogherini.

När det gäller Ryssland är vi eniga. Jag menar att det är klart vilka som gör sig skyldiga till bombningarna, och det måste undersökas riktigt. Som Åsa Romson sa måste det utkrävas ansvar, för här finns det stora risker för att det faktiskt är rena krigsbrott.

När det gäller närområdet och hur man hjälper flyktingar där, liksom beredskapen för detta, är det samma sak. Vi har talat om det tidigare – hur stöder vi inne i landet, naturligtvis, men också i närområdet? Om det är andra länder som får fler flyktingar måste EU vara berett att stödja på bästa möjliga sätt för att flyktingar ska ha en så bra tillvaro som möjligt i denna fruktansvärda situation. EU är alltså berett till det, ja.

Anf. 121 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag får tacka statsministern för svaret men ändå betona vikten av att EU upprätthåller de internationella asyllagarna, som ger rätt till asylprövningar också i denna krissituation med nya flyktingar från de irakiska delarna.

Jag vill passa på att ställa en fråga med anledning av det statsministern tog upp. Sverige tog upp frågan om Nord Stream 2 på den europeiska dagordningen – där den med rätta hör hemma med tanke på dess klimatpolitiska implikationer och även på grund av säkerhetspolitiken. Jag skulle vilja höra med statsministern om det fanns något mer att understryka där.

Jag har i dagarna förstått att det även finns konkurrensfrågor som ligger på EU:s bord i fråga om den här gasledningen, och inte minst relationen till de baltiska staterna.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
*Återrapportering  
från Europeiska  
rådets möte*

Anf. 122 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! På mötet tog jag upp just att detta måste ses i ett europeiskt perspektiv. Det är den kontexten som gäller. Sverige som land har små möjligheter eftersom det inte ligger på vårt territorialvatten. Rören kommer inte att läggas där. Det var alltså jag och andra, till exempel Danmarks statsminister, som framförde samma sak.

Vi får helt enkelt utgå ifrån att kommissionen faktiskt gör detta – när det finns något konkret projekt. De ser inget identifierat, tydligt projekt att ta ställning till, men vi kommer att driva att EU faktiskt tar ställning. Det kan gälla konkurrensfrågor men också miljöfrågor, energiförsörjningsfrågor, beroende, Ukrainas situation och så vidare. Det finns alltså flera perspektiv som vi menar att EU måste göra en samlad bedömning av Nord Stream 2 utifrån.

Anf. 123 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Det var naturligtvis inga nya ämnen som togs upp på Europeiska rådets möte. Vi känner väl alla igen dem, och det känns lite som att man upprepar sig: Ingångna avtal ska hållas och uppfyllas, och vi behöver en gemensam, tydlig asyl- och migrationspolitik som är solidarisk och generös.

Jag har ändå en fråga att ställa i det avsnittet, och den gäller avtalet mellan EU och Afghanistan. Det är bra att vi har avtal om mottagande och återvändande, men Afghanistan är enligt Transparency International världens tredje mest korrupta land. Hur kan vi säkerställa att de som kommer tillbaka faktiskt bemöts enligt de MR-åtaganden vi andra har att leva efter?

När det gäller handelsavtalet var det väl nu i eftermiddags vi fick höra Belgiens okej till CETA, och vi hoppas att de fortsatta förhandlingarna ska gå väl. I ljuset av detta skulle jag vilja fråga hur diskussionen gick om de övriga handelsavtalen. Det gäller bland annat Japan och USA. Tog ni upp dem också, och hur går i så fall diskussionerna?

Jag hoppas att statsministern i alla dessa diskussioner är väldigt tydlig med betydelsen av en ökad handel, så att vi i Sverige – som alltid har byggt vårt välbefinnande på utbyte över nationens och unionens gränser – står som en tydlig talare för vikten av handelsavtal mellan olika länder. Vi vet att inte ens alla i denna kammare tycker att handelsavtalet är speciellt välkommet. Jag hoppas därför på, och skulle gärna höra, en bekräftelse från statsministern på att detta är en tydlig linje för Sverige åtminstone.

Anf. 124 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! På migrationsområdet intet nytt, kan man väl säga. Det Tina Acketoft säger är alltså korrekt, men vi ska komma ihåg att arbete pågår med det gemensamma systemet. Låt oss därför åtminstone avvakta och se vad som kommer ut av det.

Vad gäller Afghanistan har vi redan regeln för ensamkommande att vi vill veta att det finns någon på andra sidan som tar emot den unga killen eller tjejen. Det är upp till oss att säkerställa att det sker på ett korrekt sätt. När det gäller ensamkommande från Afghanistan får ganska många faktiskt ett ja på sin asylansökan. Det är en minoritet som får nej, och då finns det sakliga skäl för det. Det måste vi stå upp för. De som har asylskäl ska beviljas asyl, och när det inte finns asylskäl måste återvändandet ske i en bra ordning så att framför allt ensamkommande barn faktiskt har någon på andra sidan som tar emot.

När det gäller handelsavtal i övrigt nämns också Japan och USA i slutsatserna. De diskussionerna pågår. Jag tror också att jag sa i EU-nämnden i förra veckan att beträffande USA är det just nu inte så positivt beroende både på det som händer i Europa och på att det är stillestånd på den amerikanska sidan i avvaktan på valet där. Men vi skriver i slutsatserna att vi ser fram emot att kommissionen kommer tillbaka med ett brett och långtgående avtal med USA. Japan borde också klaras av, helst före årsskiftet.

I min inledning underströk jag betydelsen av handel. Det var också därför vi tog upp diskussionen om handelspolitiska skyddsåtgärder. Man kan ibland behöva ta till handelspolitiska skyddsåtgärder, men de måste alltid beslutas med balans. Där har jag definitivt understrukit den svenska positionen.

Anf. 125 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Tack så mycket för svaret. Det är väldigt viktigt att inte tappa den positiva tonen när det gäller handelsavtal när vi ser att länder runt omkring oss och oss närstående partier börjar använda sig av mer och mer protektionistiska tongångar.

Jag inser att jag under det förra EU-nämndsmötet kanske blev något agiterad. Det var när jag tog upp betydelsen av att statsministern har en hög ton när det gäller Nord Stream 2. Som jag förstår det tog statsministern i alla fall upp ämnet under förhandlingarna. Nu var ju det här mötet slutet, så vi vet inte riktigt vad som har sagts. Men statsministern sa att det som kom ut ur mötet var att EU ska överväga alla tillgängliga alternativ.

Då är frågan: Vad ser statsministern som tillgängliga alternativ? Jag är glad över att frågan nu lyfts till EU-nivå, men det är också en svensk fråga. Ser statsministern att det finns några tillgängliga alternativ i Sverige som statsministern kan ta till när det gäller att stoppa Nord Stream 2?

Anf. 126 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi är helt överens om att man ska ha en positiv ton i handelsfrågor. Det är därför jag också förde den diskussionen där nere. Vi har samma uppfattning där.

När det gäller Nord Stream 2 tror jag att det möjligtvis finns ett missförstånd här angående tillgängliga alternativ. Alla tillgängliga alternativ gällde sanktioner kopplade till händelserna i Syrien. Där fastslog vi att vi vill se alla tillgängliga alternativ. Utifrån den diskussion som tidigare fördes om eventuella sanktioner mot ryska aktörer kunde det inte nås någon enighet, men vi fick in i texten att EU måste vara berett att se över alla tillgängliga alternativ. Det är alltså kopplat till Syrienfrågan.



Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Rysslands brott mot internationell rätt på Krim, i östra Ukraina och nu också i samband med bombningarna av Aleppo i Syrien måste få en påföljd. Det gäller inte bara att brott utreds och att de skyldiga får sina straff utan också att man från EU är fortsatt tydlig med vilka åtgärder som man vill vidta.

Sanktionerna ska vara kvar när det gäller Ukraina, och tillgängliga möjligheter – eller hur statsministern nu uttryckte det – till ytterligare sanktioner eller annat ska prövas i fråga om Aleppo. Frågan är: Vilka andra alternativ diskuterades vid sidan av sanktioner? Fanns det, som statsministern bedömer det, en majoritet för att vidta andra åtgärder eller kommer man även där att låta den ...?

Anf. 128 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är helt rätt om de ryska brotten. Vid diskussionen om eventuella sanktioner fanns det ingen enighet om att man ska omfatta de ryska aktörer som är kopplade till den här konflikten.

Skrivningen blev däremot: Om grymheterna fortsätter överväger EU alla tillgängliga alternativ. Det var viktigt för oss att få med det så att det kommer att finnas kvar på bordet. Det ska finnas en handlingsfrihet, så då måste vi fundera på vilka alternativ det skulle kunna vara. Det kan gälla att se till att de som gör sig skyldiga till brott också ställs till svars och det kan gälla något annat, men det är det som vi behöver fundera på. Framför allt bör vi fundera på någonting som skapar enighet, för det har en speciell betydelse att vi kan fatta eniga beslut.

Anf. 129 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det förekom alltså inga alternativa diskussioner om sanktioner från dem som inte var beredda att förstärka insatserna från EU visavi Ryssland? Inga alternativ fördes fram vid bordet, om jag förstår statsministern rätt.

Jag har också en fråga om diskussionerna om migration. Under Europeiska rådet togs frågan upp om hur man hanterar en folkomröstning som i till exempel Ungern och vilka konsekvenser en sådan folkomröstning kan få.

Anf. 130 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Kerstin Lundgrens beskrivning är korrekt. Vi diskuterade inga detaljer om vilka alternativ som då kan komma i fråga. Det är en sådan sak som utrikesministrarna måste diskutera vidare.

Men det var viktigt att ha kvar på bordet att vi måste hantera alla tillgängliga alternativ för att se vad vi kan hitta som det finns enighet om.

När det gäller migration diskuterade vi inte folkomröstningen i Ungern. Vi har diskuterat den frågan tidigare, och vi har stått upp för att alla måste göra sitt här. Vi diskuterar nu det nya systemet med dem som är tveksamma men pragmatiska, detta för att betona nödvändigheten av att vi hittar en gemensam lösning. Så det koncentrerar vi oss på nu.

Anf. 131 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att fråga statsministern om den så kallade partnerskapsram som EU avser att teckna med, till att börja med, fem afrikanska länder. Statsministern sa att syftet är att färre människor ska vara på flykt.

Jag är rädd för att det kommer att ske en sammanblandning här med biståndsmedel, att EU kommer att använda biståndspengar helt enkelt för att se till att färre människor flyr från afrikanska länder. Det här är precis det som organisationen Aidwatch i dag varnar för.

I morse hörde jag också biståndsminister Isabella Lövin varna för att det finns risk för att EU kommer att använda biståndsmedel som ett påtryckningsmedel för att utvecklingsländer ska se till att människor inte kan fly därifrån. Dessutom ska man underlätta för flyktingar att återvända till sina länder.

Då vill jag fråga statsministern: Kan statsministern garantera att bistånd inte kommer att användas inom ramen för partnerskapsramen för att hålla asylsökande borta?

Min andra fråga rör avtalet med Kanada, CETA, som inte alls är något enkelt handelsavtal. I CETA finns det också ett så kallat investeringsskydd för företag. Det är därför avtalet har blivit så kritiserat. Parlamentet i Valonien är antagligen det parlament som mest noggrant har studerat de 1 600 sidor som CETA-avtalet omfattar. Man är rädd för att Belgien och andra länder inom EU kan bli stämda av till exempel kanadensiska gruvbolag därför att man vill lagstifta om att skydda miljön. Kan statsministern garantera att sådana stämningar enligt CETA-avtalet inte kommer att ske?

Anf. 132 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När det gäller partnerskap med de afrikanska länderna tycker jag ändå att det rimligen måste vara bra om vi kan hjälpa människor på plats i deras eget land så att de inte behöver fly. Om man ökar deras sociala trygghet med utbildning och vad det nu kan vara fråga om är väl det bättre än att de tvingas fly. Ibland låter det i debatten som att det viktigaste är att människor ska tvingas fly. Jag kan inte se det så.

De som flyr och har asylskäl ska självfallet få sin sak prövad, och de som har asylskäl ska få stanna och få skydd. De som inte har asylskäl måste återvända till sitt land. Det bästa vore naturligtvis om människor inte behövde fly.

Jag kan inte garantera exakt hur varenda krona i EU-budgeten används. Jag tycker dock inte, som princip, att de ska användas till påtryckning. Men om man hjälper ett land, förbättrar möjligheterna till studier för barn och ungdomar och förbättrar möjligheterna till arbete, bostad och social trygghet tycker jag att det är bra. Då har vi gjort något gott som gör att människor inte behöver fly. Det är mitt svar.

Jag fick även en fråga om CETA och investeringsskydd. Efter att avtalet blev klart skrev Kanada och EU en gemensam deklaration i vilken det ytterligare understryks att skyddet inte innebär att de som investerar i ett EU-land ska räkna med att villkoren alltid kommer att vara precis desamma. Politiska beslut kan komma att fattas. Jag tycker att det framgår tydligt, även i den gemensamma deklarationen.

Jag kan naturligtvis inte garantera att inga företag någon gång kommer att stämma något land. Men avtalet, menar jag, ger inget utrymme för att

hävda att det inte går att fatta demokratiska beslut. Det kan man, och det är meningen. Det är viktigt att stå upp för det.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
*Åtterrapporering  
från Europeiska  
rådets möte*

Anf. 133 JENS HOLM (V):

Herr talman! När vi talar om avtalen med de afrikanska länderna är det viktigt att hålla isär två saker. Det ena är biståndet. Där handlar det om att bekämpa fattigdomen i dessa länder. Biståndet ska bedrivas på de fattiga ländernas villkor och utifrån deras behov.

Nu fick vi höra att Sverigedemokraterna och Johan Nissinen tycker att avtalen med de afrikanska länderna är jättebra, för syftet är att hålla människor borta. Samtidigt säger Stefan Löfven att vi inte ska hindra någon från att söka asyl i EU.

Men, Stefan Löfven, vad tjänar det till att sluta avtal med länder om människor inte ens har någon möjlighet att fly från sitt land och söka asyl? Flera av dessa länder är rent ut sagt diktatoriska och repressiva stater, till exempel Etiopen. Att söka asyl är en mänsklig rättighet. Jag tycker att det är viktigt att hålla isär bistånd och flyktingpolitik. Tycker inte statsministern detsamma?

Anf. 134 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det var just vad jag sa. Jag tycker inte om principen att ha tvång eller hot kopplat till bistånd. Men vi har bistånd och hjälp som gör det möjligt för fler att få ett bättre liv, en social trygghet, någonstans att bo och utbildning, och allt det är bra. Det är viktigt att fortsätta med detta. Sverige är som vi vet en stor givare i det internationella samfundet. Det ska vi fortsätta att vara.

Jag köper inte riktigt resonemanget att syftet skulle vara att hålla människor borta. Syftet måste rimligen vara att människor ska kunna bo där de vill bo i sina hemländer. Men de som kommer hit och söker asyl ska prövas. Det är, precis som Jens Holm understryker, en mänsklig rättighet. Detta ska vi stå upp för. Det är dock inget självändamål att många ska behöva fly från sina länder, utan det är bra om människor kan leva där de vill.

Anf. 135 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten! Jag tänker ansluta till tidigare talare. Frågorna om migration är oerhört viktiga. Carl Bildt brukade säga: En spade är en spade. Det är viktigt att vi vet vad regeringen driver i EU.

I rådsslutsatserna står det att alla relevanta instrument, inklusive biståndet, ska användas – jag tror till och med att ordet ”påtryckningar” används – på ursprungsländerna för att stoppa migrationsflödena. I morse sa vice statsministern i *Eko*-sändningen att Sverige driver frågan att biståndet inte ska villkoras. Detta går i så fall åtminstone i mina öron emot rådsslutsatserna.

Hon sa också att Sverige står upp för att biståndet bara ska användas vid fattigdomsbekämpning och att det ska vara ett obundet och ovillkorat bistånd. Detta driver alltså Sverige i EU.

När jag läser den svenska ståndpunkt som regeringen hade med sig till EU-nämnden står där ingenting om att regeringen driver detta. Statsministern får gärna rätta mig om jag har fel på denna punkt.

Min fråga är därför: Far regeringen med osanning inför EU-nämnden om vilka frågor den driver? I den svenska ståndpunkten står det bara att regeringen betonar vikten av ett gemensamt ägarskap och genuint partnerskap med dessa tredjeländer.

I anknytning till tidigare frågeställare undrar jag dessutom hur den person som ändå vill söka asyl ska kunna göra det efter att dessa avtal har slutits.

Anf. 136 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Att söka asyl är som jag sa en mänsklig rättighet. Kommer man hit får man söka asyl. Har man asylskäl ska man få stanna, och då ska dessa människor ges bästa möjlighet att etablera sig. Om man inte har asylskäl måste man lämna landet. Det är vårt sätt att stå upp för reglerad invandring, och det är en bra ordning tycker jag. Asylrätten och den mänskliga rättigheten finns alltså.

I slutsatserna står det en hel del om att man erinrar om vikten av återvändande för irreguljära migranter. Vi ska komma ihåg att vi har att göra med en affärsmodell med fullständigt skrupelfria människosmugglare, vilka vi måste få stopp på. I exempelvis Niger kan vi numera se en skillnad där man har tagit tag i detta på ett bra sätt.

Det är alltså inte alla som är flyktingar med asylskäl. En del utnyttjas på ett fruktansvärt sätt, och detta måste vi få stopp på. Då är det viktigt att man tar till de verktyg som finns och som nämns i slutsatserna som nödvändiga påtryckningsmöjligheter.

Regeringen står för, vilket jag även tidigare har sagt, att man inte ska använda biståndet som ett tvång. Det är till för att skapa bättre möjligheter för människor, och det ska vara i samarbete med det land som vi ger biståndet till. Detta står Sverige upp för.

Man kan också behöva hitta andra verktyg. Handeln är ett av dessa.

Anf. 137 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Smugglarligor är vi nog alla emot. Det frågan nu gällde var om biståndet faktiskt används villkorat, om Sverige säger som det egentligen är och om den svenska regeringen uppger rätt information till EU-nämnden.

Om man kommer hit ska man kunna söka asyl, säger statsministern. Frågan är bara *hur* man ska kunna komma hit för att söka asyl. Det är något jag fortfarande inte fått svar på.

Jag har ytterligare en fråga, och den gäller viseringsfrihet för Turkiet. Vi ser en oerhört allvarlig utveckling i Turkiet där mänskliga rättigheter verkligen inte står i fokus. Jag har fått uppgifter om att många oppositionella har blivit fråntagna sina pass. Vad tänker statsministern göra? Tänker han kräva att alla ska få tillbaka sina pass innan EU ingår ett visumliberaliseringsavtal med Turkiet?

Anf. 138 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad gäller biståndet ger vi självklart rätt information till EU-nämnden. Regeringen går inte till EU-nämnden och ljuger. Jag hoppas att vi kan hålla åtminstone en sådan nivå att vi tror på det. Vi står upp för den linje som jag precis har redogjort för och som också vice statsministern har gett uttryck för.

Désirée Pethrus frågade hur man ska komma hit. En sak som vi har tagit upp vid ett flertal tillfällen är hur man kan öka antalet kvotflyktingar. Då slipper människor fly över havet, och vi kan ta emot flyktingar på ett mycket värdigare sätt. Därför drev vi tillsammans med USA och andra länder tidigare i höst i New York kravet att öka antalet kvotflyktingar. Beslutet blev att vi skulle kunna fördubbla det från 100 000 till 200 000. Det gäller dock att detta levereras. Om det görs kan vi ta emot flyktingar på ett mycket mer humant sätt, vilket vore ett bra sätt att gå vidare på.

När det gäller viseringsfrågorna och Turkiet sker det enligt en speciell process, och den följer vi också.

Anf. 139 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Herr talman! Tack, statsministern, för avrapporteringen!

Förra höstens flyktingsituation blev något av en historiskt stor och stark flyktingström. När röken hade lagt sig kunde vi konstatera att Sverige hade fått oproportionerligt många flyktingar medan andra länder hade väldigt få. Om man ska ha ett gemensamt asylsystem är ett av de basala kraven en jämnare fördelning.

Utifrån detta vill jag ställa några frågor till statsministern. Vad anser han om den så kallade kostnadsmodellen där pengar kopplas till hur många man tar emot? Är statsministern villig att i budgetsammanhang aktivt driva att det verkligen ska löna sig att göra rätt och att det ska kosta och straffa sig att göra fel? Det handlar alltså lite om piska och morot.

Jag vill avsluta med något som jag tror att vi kommer att leva med under ganska många år, nämligen den demografiska situationen. Vi är många som värnar välfärden, men man måste förstå att alla äldre personer som finns behöver försörjas av människor som arbetar. Det är ett av skälen till att alliansregeringen den 15 december 2008 införde en liberal arbetskraftsinvandringslagstiftning.

Är statsministern villig att driva att fler länder i EU ska gå Sveriges väg, så att det inte bara blir en diskussion om det så kallade blåkortet?

Anf. 140 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! I den sista delen är det just direktivet om blåkort som diskuteras. Det är det som är på bordet. Låt oss se om det kan komma i mål till att börja med!

När det gäller flyktingsituationen i övrigt står vi upp för en jämn fördelning. Men det finns i dag inga lagliga möjligheter att hantera budgetmedel på detta sätt och säga att någon medlemsstat exempelvis inte ska få vissa medel ur sociala fonden. Det finns det i dag inga regler för. Däremot har jag varit tydlig med att man inte kan gå in i en organisation för att bara ta det lätta, enkla och roliga. Man får faktiskt vara med på båda delarna.

Nu diskuteras ett förslag som kommissionen har lagt fram. Låt oss se hur långt det kommer. På något sätt måste vi se till att alla tar sitt ansvar. En del pratar om så kallat flexibelt ansvar. Det är ingenting som jag stöder, för det kan innebära vad som helst. Jag tycker att alla länder ska ta sitt ansvar för att ta emot. Det är grundhållningen. Sedan får man i slutändan se vilket system vi kan komma fram till. Men om något land säger ”nej, vi tar inte emot” kan det inte bara bli så. Vi kan inte ha det så, utan alla måste bidra på något sätt.

Anf. 141 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Jag tolkar det lite grann som att statsministern ändå är villig att föra in detta i budgetsammanhang för att ha en ekonomisk morot.

Jag har sysslat med migrationsfrågor i tio år. Första gången jag hade ett anförande här tror jag att jag sa att det måste vara skillnad på ett ja och ett nej. Då var jag ganska ensam om det, men nu får jag påstå att det är fler som säger så. Detta är på något sätt den svaga länken. De som har behov av skydd ska få skydd, medan de som inte har det behovet måste lämna landet. Det här är väldigt komplicerat, både för Migrationsverket och inte minst för polisen. Även i ärenden som polisiärt är någorlunda lätta vad gäller att få in identitet och så vidare är det väldigt svårt att genomföra själva utlämnandet till ett annat land. Vi har varit inne på det här med återtagandeavtal lite grann, men jag skulle ändå vilja att statsministern preciserade lite mer hur hårt han vill driva frågan om återtagandeavtal.

Jag vill blixtsnabbt säga en sak till. Vad gäller arbetskraftsinvandringen är det väldigt viktigt att det här inte är tvingande, för då blir den svenska lagstiftningen ...

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Talartiden är begränsad till en minut.)

Anf. 142 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad gäller budgetfrågorna kan jag som sagt mycket väl tänka mig något sådant inför framtiden. I dag finns dock inget sådant regelverk. Den möjligheten finns inte. Jag tycker att man bör titta på den. Men innan detta är på plats måste vi se vad som kan göras för att alla ska ta sitt ansvar inom ramen för den gemensamma migrationspolitiken och den policyn.

Frågan om ja och nej är viktig. Det diskuterades inte att det skulle kunna fungera på något annat sätt. Man har rätt att söka asyl. Har man asylskäl, skyddsskäl, ska man få stanna. Har man inte det ska man åka tillbaka. Så har det alltid fungerat. Jag tycker att det är viktigt att man står upp för det, för då kan man säga att de människor som faktiskt behöver hjälp ska ha hjälp.

Anf. 143 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Det var mycket Ryssland på mötet, och det är väl naturligt. Förutom det som just nu sker i Syrien ser vi en ökad rysk aktivitet även nära vår gräns. Det kan vi anta kommer att vara normaltillståndet om till exempel Nord Stream 2 skulle bli verklighet.

Statsministern har tidigare sagt två saker. Det ena är att det här är en fråga som han ser på med oro och som ska lösas på EU-nivå. Det andra syftar på att tio länder gav till känna sin ståndpunkt vad gäller Nord Stream 2; statsministern sa att detta inte står och faller med ett brev, att det inte är där det löses. Jag uppfattar det ändå som att statsministern nog inte heller tror att det är via en informell middagsdiskussion som frågan löses.

Jag skulle vilja fråga statsministern vilka åtgärder han nu vidtar för att fortsätta att föra upp frågan om Nord Stream 2 på bordet. Eftersom tanken är att svenska hamnar ska användas till det här projektet och att rören ska

ligga på svensk mark har Sverige ett visst ansvar för att föra upp den här frågan på EU-nivå.

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
*Återrapportering  
från Europeiska  
rådets möte*

Anf. 144 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi har tagit upp frågan. Vi driver den redan. Vi har sagt till kommissionen att vi vill att det här ska undersökas ur ett europeiskt perspektiv utifrån de frågor som jag nämnde tidigare: energiförsörjning, beroendet, miljöfrågor naturligtvis, konkurrensfrågor, Ukraina och så vidare. Det är alltså redan där. Vad kommissionen behöver är ett projekt att ta ställning till. Det är ungefär dit diskussionen kommit i kommissionen. De ser inte något identifierat projekt ännu. Men detta är vår hållning, som vi har gett väldigt tydligt uttryck för.

Vi måste följa både internationell lag och svensk lag. Rören ska inte dras på svenskt territorialvatten, och därför är våra möjligheter begränsade. Det är därför diskussionen ska föras ur ett europeiskt perspektiv.

Vi kommer sedan själva att hantera våra egna säkerhetsfrågor och vad som händer i våra hamnar. Där är vi dock ännu inte. Vi vet inte exakt hur detta ska genomföras. Men vi kommer naturligtvis att hålla koll på det. Det är inte en fråga som diskuteras i EU, utan det är vår egen fråga.

Anf. 145 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag uppfattar det då som att statsministern anser att han är färdig med att föra upp den här frågan på EU:s agenda. Är det rätt uppfattat? Kommer vi inte att få se några ytterligare initiativ? Det vore till exempel önskvärt om man diskuterade med andra länder som också ser med oro på det här projektet och samordnade sina ståndpunkter för att driva en gemensam linje i EU. Men det låter på statsministern som att han känner sig färdig med att sätta frågan på dagordningen och att det är kommissionen som sedan får lösa ut det här. Detta skulle jag vilja ha klargjort.

Anf. 146 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det jag säger är att frågan redan är uppe. När jag får en fråga om huruvida vi tänker ta upp den svarar jag att den redan är uppe på dagordningen och att det är vi med flera andra som har tagit dit den. Sedan måste man naturligtvis ligga på och höra efter vilka bedömningar som görs och hur arbetet förs. Det är vår skyldighet att göra det, och det är precis det som pågår.

Eftersom det inte är på vårt territorialvatten är våra möjligheter begränsade om vi ska följa internationell och svensk lag, vilket vi ska. Då är det viktigt att ha detta EU-perspektiv, och det är därför vi har fört dit frågan.

Anf. 147 DAG KLACKENBERG (M):

Herr talman! Som en uppföljning till diskussionen om gasledningen har jag två frågor till statsministern. I beskrivningen är det intressant att veta om det är så att det faktum att frågan förs upp till kommissionen innebär att man hoppas att kommissionen ska lösa frågan. Den första frågan är: Vad fick statsministern för gehör hos andra statsministrar för vår önskan att denna gasledning inte ska bli av? Den andra frågan är: Vilket är nästa steg i vårt förhållande till kommissionen, och vad kommer vi att göra för att få kommissionen att agera?

Anf. 148 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är flera länder som är bekymrade för ledningen. Men det är bara några få länder vars territorialvatten berörs: Ryssland, Danmark och Tyskland. Det är därför alla ser det här behovet. De som inte vill ha detta projekt uttrycker det väldigt tydligt. Vi vill ha den diskussionen i kommissionen. Det ligger där. Men vad kommissionen säger är också att man måste se vad det egentligen är för projekt, och det har de inte framför sig på bordet. Vi tycker ändå att diskussionen ska föras nu, för man kan redan nu börja att diskutera allt från konkurrensfrågor till beroende. Ungefär där ligger det. Vi kommer naturligtvis att följa frågan och ligga på kommissionen för att få en bedömning från dem utifrån de perspektiv som jag tidigare nämnt.

Anf. 149 DAG KLACKENBERG (M):

Herr talman! Följdfrågan blir då: Om man ska arbeta framåt för att kunna få stopp på denna ledning, vilka reaktioner har statsministern fått i sina bilaterala överläggningar med Tyskland?

Anf. 150 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först måste jag konstatera att det redan ligger rör där. Nord Stream 1 kom till under den förra regeringens period. Då var det okej.

Vi tar upp frågan både bilateralt och multilateralt. Från Tyskland har det betecknats som ett energiprojekt vilket som helst. Det har man också gett uttryck för. Det finns säkert där också en fundering om hur det är kopplat till inte minst energiunionens mål. Det finns lite olika uppfattningar om projektet. Det är därför vi vill att kommissionen ska titta på det i sin helhet.

Anf. 151 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att instämma med statsministern om behovet av frihandel. Det är avgörande för Sveriges framtida välfärd och välfärd men också för bekämpning av fattigdom världen över. Därför är det oroväckande med den tendens som vi ser globalt mot ökad protektionism.

Den protektionismen är oftast mer subtil än den historiskt har varit. Den är oftast dold i falsarier om att frihandelsavtal skulle begränsa möjligheterna till en offensiv miljölagstiftning eller att det skulle innebära att företag godtyckligt kan stämma nationer för demokratiskt fattade beslut när det i själva verket handlar om ett rimligt regelverk för att den som bryter ingångna avtal måste kompensera. Vi hörde den typen av kritik med dold protektionism från Vänsterpartiets representant här för bara 20 minuter sedan. Det är glädjande att statsministern tar spjörn mot det.

Vi är överens om inriktningen för ökad frihandel. Under EU-nämndens sammanträde förra veckan kom vi överens om att det fanns vissa tvetydigheter i rådsutkastet inför toppmötet. Man nämnde att regelverket om handelsskyddsinstrumenten måste moderniseras. Tvetydigheten i detta handlar åtminstone från Moderaternas sida om en oro för att detta kommer att leda till ökade inslag av protektionism. Jag skulle egentligen bara vilja fråga statsministern om han anser att han nådde framgång i att förtydliga de rådsslutsatserna.



Anf. 152 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi delar uppfattning där. Jag skulle dock inte vilja vara så entydig. Det finns ibland anledning att ha en debatt om det finns saker i handelsavtal som vi bör förbättra. Jag vill inte påstå att alla handelsavtal är perfekta. Jag tycker inte att man bara ska svepa bort det.

Det finns en oro någonstans här ute i världen. Det är helt uppenbart. Jag tycker att det går för långt i protektionism. Men det kan ändå vara bra att vi har en debatt om handelsavtalen. Jag står upp för CETA som jag tycker är ett väldigt bra handelsavtal. Men det finns nog andra som kanske inte är lika bra.

Vad gäller instrumenten var det precis den diskussionen vi tog upp och som jag initierade. Vi måste ha en skrivning som är balanserad för att vi inte ska få en eskalering av skyddsåtgärder. Då sitter vi å ena sidan och diskuterar frihandelsavtal med Kanada, USA och Japan och å andra sidan diskuterar vi hur vi ska skydda oss mot allt detta. Det blir fel.

Det var därför vi fick bort texten, som jag nu dessvärre inte har i huvudet. Det var den text som bland annat Moderaterna tog upp och som fanns i utkastet till slutsatser. Den är borta. Det är precis av det skälet som jag tog upp diskussionen och fick stöd från flera. Vi tog det initiativet, och vi hade framgång.

Anf. 153 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Tack så mycket för den insatsen. Det är väldigt positiva besked. Jag vill möjligen komplettera med att det är klart att det alltid finns någonting positivt i att förbättra alla typer av avtal och att det förs en konstruktiv diskussion om det.

Vad jag och flera av oss vänder oss emot är de direkta falsarier som man får höra från till exempel Vänsterpartiets företrädare här för bara 20 minuter sedan och från ganska stora delar av den extrema vänstern runt om i Europa och också från delar av miljörörelsen.

Jag tackar statsministern så mycket för att man nådde positiva resultat i det avseendet. Sverige driver en väldigt frihandelsinriktad linje oavsett om det är en moderat eller socialdemokratisk statsminister.

Anf. 154 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Där har vi samsyn, och det är bra. Jag ska vara tydlig med, och det har jag sagt där nere, att det kan finnas behov av skyddsåtgärder. Det är inte det att det aldrig finns behov. Det kan finnas behov. Men de måste vara balanserade för att vi inte ska få en eskalering. Det finns tillfällen när det kan behövas, men vi har nog i grunden samma uppfattning bedömer jag det som.

Anf. 155 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag får först säga: Varför ska Fredrik Schulte ta min fråga? Jag får försöka att utveckla det lite grann.

Det är tyvärr så att man väldigt ofta slår vakt om den inre marknaden. Det gör alla länder i EU. De tycker att den inre marknaden är ett av de starkaste skälen för att över huvud taget vara medlem i EU. Det framhävs ofta att man kanske är missnöjd med det ena eller det andra regelverket. Men den inre marknaden vill man ha kvar och slår man vakt om.

Det blir då väldigt konstigt när fler och fler länder vid sammanträdesbordet och också vid sidan av sammanträdesbordet på EU-nivå numera tar upp att de måste skydda sin marknad och ha skyddsåtgärder. Det senaste exemplet som vi här, med undantag för något parti, sa definitivt nej till var att man skulle stödköpa mjölk. Det var någonting vi var överens om, vilket är väldigt bra.

Det är oroväckande. Den här diskussionen förekommer om handelspolitiken både externt och på den fria marknaden, och det vet vi alla. Jag skulle därför vilja fråga statsministern: På vilket sätt för man de här diskussionerna? Jag tycker att de förs på lite olika grunder. Det har blivit oportunt att häva ur sig detta. På vilket sätt förs de här resonemangen på Europeiska rådets möten?

Anf. 156 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det finns en tendens hos några medlemsstater att man vill tala mer om skyddsåtgärder för att det blir obehagligt med den fria handeln. Jag gav något exempel.

Det finns exempelvis några stältullar som är höjda för att man vill skydda sig mot Kinas överkapacitet. Det fick till följd att det blev ökad import från Ryssland. Det kanske inte riktigt var poängen. Det är därför som det är så betydelsefullt att tänka efter så att åtgärderna får rätt verkan.

Det är också en del företag som importerar dessa produkter. Du kan skydda ett visst företag som tillverkar samma produkt. Men andra kanske importerar den. Då blir de drabbade av högre kostnader. Den diskussionen som Börje Vestlund frågar om gäller balansen. Man talar å ena sidan om betydelsen av frihandelsavtal, och å andra sidan finns det tendenser att vilja skydda.

Jag kanske inte ska spekulera för mycket om det. Det finns en oro hos människor. Vad är det som händer i en global ekonomi? Slås vårt företag ut? Försvinner jobben? Det är därför som jag i EU-sammanhang är tydlig med att vi behöver ha ett socialt starkt Europa som hanterar en omställning.

I dag är det så att nio av tio som blir arbetslösa inte får någon utbildning och hjälp tillbaka till ett nytt jobb. Ska man ha den ordningen kommer folk att slå på hälarna. Det är vad jag tror att vi nu ser. Det är oron hos människor som avtecknas hos de politiska företrädarna som vill ha fler skyddsåtgärder.

Det vore bättre att vi ser till att vi har utbildning och socialt skydd som gör att människor klarar en omställning som kan vara helt nödvändig.

Anf. 157 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Där tror jag att vi är överens, statsministern och jag.

Den förra mandatperioden hade vi solceller som vi höll på att tjata om och som man ville ha skyddstullar – som ju är sanktioner – på från vissa håll. Jag tror att jag en gång var med om att vi hade en sanktion mot ringpärmar, vad nu det hade för betydelse. Men så underligt kan livet te sig i den europeiska kontexten.

Jag skulle vilja ställa någon fråga om CETA. Det är glädjande om nu Belgien kommer att kunna underteckna det eftersom deras tre delstater har sagt ja. Det innebär ändå att det kommer att ta lång tid innan man får det på plats, trots att man visserligen provisoriskt får ha CETA-avtalet för hela

Europa. Kommer det att innebära att vi nu omgående kommer att dra igång lagstiftningsprocessen i Sverige?

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----  
Återrapportering  
från Europeiska  
rådets möte

Anf. 158 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):  
Herr talman! Vi har ingen anledning att fördröja någonting. När det finns de möjligheter som finns och det är klart vill vi naturligtvis påbörja arbetet så snart som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 7 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:32 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

2016/17:33 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Motion

med anledning av prop. 2016/17:17 Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet

2016/17:3511 Jennie Åfeldt m.fl. (SD)

## § 8 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

*den 26 oktober*

### **2016/17:85 Påstådda övervinster i välfärden**

av *Michael Svensson* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

### **2016/17:86 Så kallade renovräkningar**

av *Nooshi Dadgostar* (V)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

## § 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 26 oktober*

### **2016/17:217 Statsministerns uttalande om situationen för kvinnor i Saudiarabien**

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

**2016/17:218 Järnvägsunderhåll utan upphandling på Södra stambanan**

av *Karin Svensson Smith* (MP)  
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

**2016/17:219 Nolltolerans mot oseriösa universitetskurser**

av *Tina Ghasemi* (M)  
till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

**2016/17:220 Betygsvalidering**

av *Annika Eclund* (KD)  
till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

**2016/17:221 Bensinpriset**

av *Lars-Arne Staxäng* (M)  
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

**2016/17:222 Distanshandel med alkohol**

av *Jan R Andersson* (M)  
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

**2016/17:223 Användning av växtskyddsmedel**

av *Krister Örnfjäder* (S)  
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

**2016/17:224 Kvalitetskraven inom Sis**

av *Jenny Petersson* (M)  
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

**2016/17:225 Landbaserade laxodlingar**

av *Fredrik Christensson* (C)  
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

**2016/17:227 Utredning av assistansersättningen**

av *Jenny Petersson* (M)  
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

**2016/17:226 Beslut avseende LSS**

av *Jenny Petersson* (M)  
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

**2016/17:228 Gränskontroll vid mindre flygplatser**

av *Anders Hansson* (M)  
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

**2016/17:229 Skattelagstiftningens rättssäkerhet**

av *Maria Malmer Stenergard* (M)  
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

**2016/17:230 Samordning kring avvisningsbeslut**

av *Anders Hansson* (M)  
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

**§ 10 Anmälan om skriftliga svar på frågor**

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

*den 26 oktober*

**2016/17:97 Förtroendet för assistansersättningen**

av *Bengt Eliasson* (L)  
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

**2016/17:103 Sjukvården i de nya storregionerna**

av *Saila Quicklund* (M)  
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

**2016/17:104 Modersmålsundervisning på de nationella minoritets-  
språken**

av *Eva Lohman* (M)  
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

**2016/17:102 Akutsjukhusen i de nya storregionerna**

av *Saila Quicklund* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:108 Stängningen av tv-kanalen Newroz TV**

av *Hans Linde* (V)  
till utrikesminister Margot Wallström (S)

**2016/17:107 Revisorernas värdering av nybyggda hyreshus**

av *Nooshi Dadgostar* (V)  
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

**2016/17:106 Rekordhöga hyror för andrahandsboende**

av *Nooshi Dadgostar* (V)  
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

**2016/17:105 Rätten till personlig assistans**

av *Margareta B Kjellin* (M)  
till statsrådet Åsa Regnér (S)

**2016/17:112 Ny lagstiftning för elektroniska cigaretter**

av *Martin Kinnunen* (SD)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:115 Handläggningen av uppehållstillstånd för studenter och  
forskare**

av *Barbro Westerholm* (L)  
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

**2016/17:114 Internationell överenskommelse som möjliggör fossilfritt  
flyg**

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)  
till miljöminister Karolina Skog (MP)

**2016/17:111 Möjligheten att bygga i attraktiva miljöer**

av *Åsa Coenraads* (M)  
till miljöminister Karolina Skog (MP)

**2016/17:163 Reform av strandskyddet och mer byggande**

av *Lars Hjälmered* (M)  
till miljöminister Karolina Skog (MP)

**2016/17:110 Snabbspår för utlandsfödda akademiker**

av *Betty Malmberg* (M)  
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

**2016/17:113 Lärarlönelyftet och IB-lärare**

av *Betty Malmberg* (M)  
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

**2016/17:121 Poliser som säger upp sig**

av *Lars-Arne Staxäng* (M)  
till statsrådet Anders Ygeman (S)

**2016/17:120 Vägpirater i Bohuslän**

av *Lars-Arne Staxäng* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

- 2016/17:124 Distanshandel med alkoholhaltiga drycker**  
av *Sten Bergheden* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:119 Långa väntetider för att nå polisen**  
av *Lotta Finstorp* (M)  
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2016/17:136 Polisen och väntetider på 114 14**  
av *Håkan Bergman* (S)  
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2016/17:125 Sörmland och Svealandsregionen**  
av *Lotta Finstorp* (M)  
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2016/17:122 Ett skärpt regelverk för förvar**  
av *Johan Forssell* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:118 Arbetskraftsinvandring**  
av *Johan Forssell* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:116 Oklarheter gällande solcellsskatten**  
av *Maria Malmer Stenergard* (M)  
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2016/17:126 Biståndet till Palestina**  
av *Boriana Åberg* (M)  
till statsrådet Isabella Lövin (MP)
- 2016/17:128 En verksamhet av god kvalitet för utsatta barn**  
av *Cecilia Widegren* (M)  
till statsrådet Åsa Regnér (S)
- 2016/17:129 Statens skuld till kommunerna**  
av *Johan Forssell* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:130 Högskolors lokalisering**  
av *Christer Nylander* (L)  
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)
- 2016/17:131 Riksrevisionens kritik mot skattereglerna**  
av *Maria Malmer Stenergard* (M)  
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2016/17:133 Distansförsäljning av alkohol**  
av *Edward Riedl* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:132 Slarv med läkemedel**  
av *Saila Quicklund* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:138 Kontroll av LOK-stödet**  
av *Saila Quicklund* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:137 Av- och utvisning av personer som fått avslag på sin asylansökan**  
av *Johan Forssell* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2016/17:140 Missbruk av resedokument, främlingspass och uppehållstillståndskort**

av *Krister Hammarbergh* (M)  
till statsrådet Anders Ygeman (S)

**2016/17:141 Migrationsverkets handläggningstider**

av *Hans Wallmark* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2016/17:143 Preskriptionstiden för ny asylansökan**

av *Johan Forssell* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2016/17:144 Modulhus för nyanlända**

av *Tuve Skånberg* (KD)  
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

**2016/17:151 Politisk kontroll över beslut inom FN-systemet**

av *Sofia Arkelsten* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:153 Information till riksdagen om regeringens arbete inom FN-systemet**

av *Sofia Arkelsten* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:154 Instruktioner för opolitiska tjänstemän i FN-systemet**

av *Sofia Arkelsten* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:165 Rapporters rättsliga status**

av *Sofia Arkelsten* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:152 Svenska myndigheters tolkning av EU-regelverk**

av *Lotta Finstorp* (M)  
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

**2016/17:147 Det nordiska dubbelbeskattningsavtalet**

av *Håkan Svenneling* (V)  
till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2016/17:148 Ökande organdonationsköer**

av *Cecilia Widegren* (M)  
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:146 Skatteverkets förmåga att bekämpa illegala anställningar och svartarbete**

av *Sten Bergheden* (M)  
till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2016/17:150 Åtgärder mot oseriös telefonförsäljning**

av *Sten Bergheden* (M)  
till statsrådet Per Bolund (MP)

**2016/17:149 Värdering av internationella gymnasieprogram**

av *Betty Malmberg* (M)  
till statsrådet Anna Ekström (S)

**2016/17:155 Utvisning på grund av regelkrångel**

av *Sofia Fölster* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2016/17:159 Valfärden**

av *Cecilia Widegren* (M)  
till statsrådet Åsa Regnér (S)

Prot. 2016/17:22  
27 oktober

-----

Prot. 2016/17:22  
27 oktober  
-----

**2016/17:160 Sänkt värde på internationella betyg**

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Ekström (S)

**2016/17:162 Kompetensutveckling i senare skeden av yrkeslivet**

av *Tina Ghasemi* (M)

till statsrådet Anna Ekström (S)

**2016/17:158 Förhållande av terrororganisationen IS**

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2016/17:166 Ostlänken**

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

**2016/17:167 Överflödiga akutsjukhus i Kronobergs län**

av *Roland Gustbée* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:171 Nedläggningar av akutsjukhus**

av *Thomas Finnborg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:172 Kullbergsska sjukhuset i Katrineholm**

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:173 Akutsjukhus i Jämtlands län**

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

**2016/17:222 Distanshandel med alkohol**

av *Jan R Andersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.40.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 12.57,  
av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 124 (delvis) och  
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

*/Olof Pilo*



<b>§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....</b>	<b>1</b>
<b>§ 2 Ärende för hänvisning till utskott .....</b>	<b>2</b>
<b>§ 3 Svar på interpellation 2016/17:50 om idrott i skolan.....</b>	<b>2</b>
Anf. 1 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) .....	2
Anf. 2 SAILA QUICKLUND (M) .....	3
Anf. 3 MARIA STOCKHAUS (M) .....	4
Anf. 4 JASENKO OMANOVIC (S) .....	5
Anf. 5 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) .....	5
Anf. 6 SAILA QUICKLUND (M) .....	6
Anf. 7 MARIA STOCKHAUS (M) .....	7
Anf. 8 JASENKO OMANOVIC (S) .....	8
Anf. 9 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) .....	8
Anf. 10 SAILA QUICKLUND (M) .....	9
Anf. 11 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) .....	10
<b>§ 4 Svar på interpellation 2016/17:56 om tillämpningen av     strandskyddet .....</b>	<b>10</b>
Anf. 12 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) .....	10
Anf. 13 LARS-ARNE STAXÄNG (M) .....	11
Anf. 14 LOTTA FINSTORP (M).....	12
Anf. 15 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) .....	13
Anf. 16 LARS-ARNE STAXÄNG (M) .....	13
Anf. 17 LOTTA FINSTORP (M).....	14
Anf. 18 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) .....	15
Anf. 19 LARS-ARNE STAXÄNG (M) .....	15
Anf. 20 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) .....	16
<b>Ajournering.....</b>	<b>16</b>
<b>Återupptaget sammanträde .....</b>	<b>16</b>
<b>§ 5 Frågestund.....</b>	<b>17</b>
Anf. 21 ANDRE VICE TALMANNEN.....	17
<i>Situationen för kvinnor i Saudiarabien och Sverige .....</i>	<i>17</i>
Anf. 22 LOTTA FINSTORP (M).....	17
Anf. 23 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	17
Anf. 24 LOTTA FINSTORP (M).....	17
Anf. 25 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	18
<i>Oseriösa aktörer i transportbranschen.....</i>	<i>18</i>
Anf. 26 PIA NILSSON (S).....	18
Anf. 27 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) .....	18
Anf. 28 PIA NILSSON (S).....	19
<i>Pensionärernas ekonomiska villkor.....</i>	<i>19</i>
Anf. 29 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	19
Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) .....	19
Anf. 31 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	19
Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) .....	20

<i>Åtgärder mot sexistisk reklam</i> .....	20
Anf. 33 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) .....	20
Anf. 34 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	20
Anf. 35 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) .....	20
Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	21
<i>CETA-avtalets tvistlösningsmekanism</i> .....	21
Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) .....	21
Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN .....	21
Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	21
Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V) .....	22
Anf. 41 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	22
<i>Det folkliga inflytandet över frågan om storregioner</i> .....	22
Anf. 42 JONAS MILLARD (SD) .....	22
Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	23
Anf. 44 JONAS MILLARD (SD) .....	23
Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	23
<i>Regeringens tiopunktsprogram mot skatteflykt</i> .....	23
Anf. 46 PATRIK LUNDQVIST (S).....	23
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	24
Anf. 48 PATRIK LUNDQVIST (S).....	24
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	24
<i>Stöd till svenska mjölkbönder</i> .....	25
Anf. 50 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	25
Anf. 51 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 52 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	25
Anf. 53 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	25
<i>Svenska företag och regeringens implementering av EU-direktiv</i> .....	26
Anf. 54 SAID ABDU (L).....	26
Anf. 55 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	26
Anf. 56 SAID ABDU (L).....	26
Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	27
<i>Översyn av reglerna för F-skattsedel</i> .....	27
Anf. 58 JAMAL EL-HAJ (S).....	27
Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27
Anf. 60 JAMAL EL-HAJ (S).....	27
<i>Drönare</i> .....	28
Anf. 61 SOLVEIG ZANDER (C) .....	28
Anf. 62 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	28
Anf. 63 SOLVEIG ZANDER (C) .....	28

Anf. 64 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	28
<i>Ursprungsmärkning av kött i restaurangbranschen</i> .....	29
Anf. 65 JOHANNA HARALDSSON (S) .....	29
Anf. 66 Statsrådet PER BOLUND (MP) .....	29
Anf. 67 JOHANNA HARALDSSON (S) .....	29
Anf. 68 Statsrådet PER BOLUND (MP) .....	29
<i>Bostäder till nyanlända flyktingar i Stockholmskommuner</i> .....	30
Anf. 69 MARIA STOCKHAUS (M) .....	30
Anf. 70 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	30
Anf. 71 MARIA STOCKHAUS (M) .....	30
Anf. 72 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	31
<i>Krav vid offentlig upphandling</i> .....	31
Anf. 73 MONICA GREEN (S) .....	31
Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) .....	31
Anf. 75 MONICA GREEN (S) .....	32
Anf. 76 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) .....	32
<i>Åtgärder för att motverka sjukköterskeflykten</i> .....	32
Anf. 77 SOTIRIS DELIS (M) .....	32
Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	32
Anf. 79 SOTIRIS DELIS (M) .....	33
Anf. 80 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	33
<i>Finansieringen av Nya Karolinska universitetssjukhuset</i> .....	33
Anf. 81 EMANUEL ÖZ (S) .....	33
Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) .....	33
Anf. 83 EMANUEL ÖZ (S) .....	34
Anf. 84 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) .....	34
<i>Regeringens inställning till vissa SD-ledamöters inlägg på nätet</i> .....	34
Anf. 85 PER-ARNE HÅKANSSON (S) .....	34
Anf. 86 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	34
Anf. 87 PER-ARNE HÅKANSSON (S) .....	35
Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) .....	35
<i>Den administrativa bördan i den offentliga sektorn</i> .....	35
Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S) .....	35
Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) .....	35
Anf. 91 HILLEVI LARSSON (S) .....	36
Anf. 92 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) .....	36
<i>Åtgärder för att skydda pensionssparare</i> .....	36
Anf. 93 BÖRJE VESTLUND (S) .....	36
Anf. 94 Statsrådet PER BOLUND (MP) .....	37
Anf. 95 BÖRJE VESTLUND (S) .....	37
Anf. 96 Statsrådet PER BOLUND (MP) .....	37

<i>Varsel om uppsägningar inom industrin</i> .....	37
Anf. 97 MARIA ANDERSSON WILLNER (S).....	37
Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	38
Anf. 99 MARIA ANDERSSON WILLNER (S).....	38
Anf. 100 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	38
<i>Landsomfattande bredbandsutbyggnad</i> .....	39
Anf. 101 JASENKO OMANOVIC (S).....	39
Anf. 102 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	39
Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (S).....	39
Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	39
Anf. 105 ANDRE VICE TALMANNEN .....	40
<b>Ajournering</b> .....	<b>40</b>
<b>Återupptaget sammanträde</b> .....	<b>40</b>
<b>§ 6 Återrapportering från Europeiska rådets möte</b> .....	<b>40</b>
Anf. 106 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	40
Anf. 107 MARIE GRANLUND (S).....	42
Anf. 108 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	42
Anf. 109 MARIE GRANLUND (S).....	43
Anf. 110 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	43
Anf. 111 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) .....	43
Anf. 112 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	44
Anf. 113 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) .....	44
Anf. 114 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	44
Anf. 115 JOHAN NISSINEN (SD).....	44
Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	45
Anf. 117 JOHAN NISSINEN (SD).....	45
Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	45
Anf. 119 ÅSA ROMSON (MP) .....	45
Anf. 120 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	46
Anf. 121 ÅSA ROMSON (MP) .....	46
Anf. 122 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	47
Anf. 123 TINA ACKETOFT (L) .....	47
Anf. 124 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	47
Anf. 125 TINA ACKETOFT (L) .....	48
Anf. 126 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	48
Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (C).....	49
Anf. 128 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	49
Anf. 129 KERSTIN LUNDGREN (C).....	49
Anf. 130 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	49
Anf. 131 JENS HOLM (V) .....	50
Anf. 132 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	50
Anf. 133 JENS HOLM (V) .....	51
Anf. 134 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	51
Anf. 135 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) .....	51
Anf. 136 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) .....	52
Anf. 137 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) .....	52

Anf. 138 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	52	Prot. 2016/17:22
Anf. 139 MIKAEL CEDERBRATT (M).....	53	27 oktober
Anf. 140 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	53	-----
Anf. 141 MIKAEL CEDERBRATT (M).....	54	
Anf. 142 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	54	
Anf. 143 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	54	
Anf. 144 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	55	
Anf. 145 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	55	
Anf. 146 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	55	
Anf. 147 DAG KLACKENBERG (M).....	55	
Anf. 148 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	56	
Anf. 149 DAG KLACKENBERG (M).....	56	
Anf. 150 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	56	
Anf. 151 FREDRIK SCHULTE (M).....	56	
Anf. 152 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	57	
Anf. 153 FREDRIK SCHULTE (M).....	57	
Anf. 154 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	57	
Anf. 155 BÖRJE VESTLUND (S).....	57	
Anf. 156 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	58	
Anf. 157 BÖRJE VESTLUND (S).....	58	
Anf. 158 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	59	
<b>§ 7 Bordläggning.....</b>	<b>59</b>	
<b>§ 8 Anmälan om interpellationer.....</b>	<b>59</b>	
<b>§ 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b>	<b>59</b>	
<b>§ 10 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....</b>	<b>60</b>	
<b>§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.40.....</b>	<b>64</b>	